

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENTĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: DEM. I. DOBRESCU
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direc. Contenc. B-cci G-le a Țării Româneșii	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat membru Cons. legislativ	GR. CONDURATU Consilier la Curtea de Apel București	RĂNĖ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. TONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIETEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELEȘU Dr. în Drept din Buc. Avocat		C. STOENOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, Dr. în Drept, Avocați, Paris

ABONAMENTUL
Un an p. B-cci, Case Com. și Autorit. 800 lei
" Avocați . . . . . 500 "
" Magistrați . . . . . 400 "
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ
În lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni
Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația
București, Artelei, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

Anunțăm că, în numărul viitor, vom publica un interesant articol al D-lui avocat *Em. Dan*, deputat, relativ la proiectul de lege elaborat de fostul Ministru al Justiției D-l I. Th. Florescu, cu privire la modificarea unor articole din procedura civilă, pentru accelerarea judecării proceselor.

SUMAR

— Drept vechiu românesc. Pravila lui Alexandru cel Bun, de d-l Prof. S. Longinescu;
— Anahronisme j dic are în Bucovina, de d-l judecător Dr. Oreste Târnavăeanu;
— Ceva despre dosarele și opisele Tribunalelor, de d-l avocat Radu D. Rosetti;
— Numirile și avansările judecătorilor în Basarabia. Procesul Verbal No. 30076 din 15 Oct. 1923 al Trib. Ismail.

Jurisprudență:

— Curtea de Casație s. I: Paraschiva și G. Rusu cu Pena Petcu sîn Petre (Nu există în principiu acțiune în revendicare între coproprietari, dacă nu s'a intervervit titlul), cu o Notă de d-l Prof. Al. Cerban;
— Casație s. II: Grigore Gostin și Anton George, condamnați pentru ranire din imprudență (Despre infracțiunile neintenționate. Răniri din imprudență. Culpă. Legatură de cauzalitate. Cauză indirectă. Cauză mediată. Răspundere penală. Solidaritate. Art. 249 c. p. și 1003 c. civ.), cu o Notă de d-l avocat Dr. Vintilă Dongorozi;
— Trib. cor. Paris. (Speculă ilicită. Vânzarea unui fond de comerț cu un preț exagerat. Manoperi frauduloase. Exerocherie. Coexistența ambelor delicta. Aplicarea pedepsei celei mai grele. Art. 365 pr. pen. fr. 888 pr. pen. rom. și art. 40 c. pen. rom.), cu o Notă de d-l Prof. D. Alexandresco.

A apărut **Jurisprudența Generală** No. 20, cu data de Joi 1 Noembrie 1923, sub direcțiunea d-lui consilier Gr. Conduratu, cuprinzând 69 de hotărâri ale Curții de Casație și ale diferitelor instanțe judecătorești din țară. Prețul 20 lei.

Abonamentul anual: 800 lei pentru Autorități și Case de Comerț, 500 pentru avocați și 400 pentru magistrați.

Primele 10 fascicole s'au broșat, formând *Partea I-a* a *Vol. I*, cuprinzând 788 jurisprudențe. Prețul 150 lei.

Următoarele 10 fascicole s'au broșat, formând *Partea II-a* a *Vol. I*, cuprinzând 650 jurisprudențe, din care multe însoțite de Note. Prețul 180 lei.

De vânzare la toate librăriile. Depozit general la „Centrala Cărților” S. An., calea Griviței, București.

DREPT VECHIU ROMÂNESC: PRAVILA LUI ALEXANDRU CEL BUN *)

CAP. III

Am izbutit să găsim talmăcirea *latinească* a Sintagmei lui Blastares⁵⁵⁾ și astfel am fost în stare să cercetăm mai departe, dacă Pravila lui Alexandru cel Bun a putut fi spicuită din această Sintagmă, ori nu.

I. Din cercetările noastre reiesă, că în Sintagma lui Blastares se găsesc două rândueli din *leges colonariae*; deasemenea se găsesc și unele rândueli asemănătoare cu acelea, care au fost aplicate în Moldova până la 1646, când s'a tipărit *Cartea românească de învățătură* a lui Vasile Lupu; dar, nu se găsesc deloc rânduelile privitoare la unele materii din vechiul drept moldovenesc; ba, se găsesc chiar rândueli potrivnice acestora, care au fost aplicate până la 1646.

1. Cele două rândueli din *leges colonariae* sunt următoarele:

§ 1. *Si quis ignem stipulae in agro injeceat atque eveniat ul excurrat domosque incendat aut agros frugiferos, non condemnatur, nisi id vehementi flante vento fecerit.* — Și § 4. *Qui in aream vel acervum frugum ignem conjecerint ad ulciscendos inimicos, exurantur*⁵⁶⁾.

Aceste două rândueli corespund în *Cartea românească de învățătură* cu:

§ 76. „De va lăsă nestine pojar în pomătul său,

*) Vezi *Curierul Judiciar* No. 14/1923.

55) I. P. Migne, *Patrologiae cursus completus*, 1865, Matthaeus Blastares, *Sintagma alphabeticum*, Vol. 144, p. 954—1400 și Vol. 145, p. 9—22. — D-lor C. D. Spulber și I. Peretz, profesori universitari, p. c. și O. Lugoșianu, fost secretar al publicațiilor Academiei Române, care ne-au ajutat să găsim această talmăcire, li mulțumim din toată inima.

56) *Legi vechi românești și izvoarele lor*, Vol. I, p. 22 și 23, colona I, *leges colonariae*, Titlul VIII, de incendio, § 1 și 4.

pentru ca să-l curăţască, sau în vie, sau în fânaş, şi de va sări focul dea acolia şi va arde casa cuiiva, sau ariia, sau viia, nu iaste vinovat, să n'aibă certare; numai când va vedea că iaste vânt mare şi va lăsa atunce pojar, atunce să va certă". — Si cu § 79. „Ceia, ce vor aprinde casa omului, sau ariia cu păinia, sau ariia cu fânul, în pizmă, pentru să-şi răscumpere despre vre-un vrăjmaş, ce 'i va fi făcut vre o răutate, pre unii ca aceia ca să-i ardă în foc.⁵⁷⁾

Sintagma, litera E, cap. VII, *De incendio, Leges*, glăsueşte :

Si quis, stipulae sui praedi comburendae causa, illi ignem immiserit, et ignis ulterius progressus aliena exusserit praedia, vel alienum vinetum, oportet audientem examinare; et si per negligentiam vel imperitiam accenderit iste ignis contigerit, vel si non totis viribus cavebat, ne flamma ulterius progrediretur, ut negligens et ignavus talis condemnatur. Si vero omnia ille observabat, repente autem ventus exortus ignis flammam in combustibile immiserit, sine culpa qui ignem accendit iudicatur.... Qui domum vel thesaurum tritici scienter incendit, primo verberatus, deinde combatur.⁵⁸⁾

2. In ce priveşte trădarea patriei şi a domnului, tâlhăria, mutarea semnelor de hotare, nepedepsirea părinţilor pentru faptele rele săvârşite de copiii lor şi a copiilor pentru faptele rele săvârşite de părinţii lor, vânzarea, donaţiunea, adopţiunea, desrobirea, moştenirea ab intestato şi îndrituirea de a face testament, găsim în Sintagma lui Blastares rândueli asemănătoare cu acelea, pe care se întemeiază hotărârile, p. c. şi valabilitatea actelor juridice moldoveneşti şi anume :

a) Tâlhăria este pedepsită, în Moldova, cu spânzurătoarea.⁵⁹⁾

Sintagma, lit. K, cap. XXIII, *De furto, Leges, De latronibus*, rândueşte : *Insignes latrones iis locis in quibus delictum commiserunt, suspenduntur.⁶⁰⁾*

b) Trădarea patriei, p. c. şi trădarea domnului se pedepsesc cu moartea şi confiscarea averei vinovaţilor.⁶¹⁾

Sintagma lit. R, cap. XXI, *De proditoribus, Leges*, glăsueşte :

Qui adversus salutem imperatoris aut imperii quidquam molitur aut mediatur, summum supplicium ipse luit et bona cedunt fisco.⁶²⁾

c) Mutarea semnelor de hotare este pedepsită cu hatalm (gloabă, amendă)⁶³⁾

57) *Ibidem*, colona II, Moldova, *Pravilă pentru arsuri şi toate fialiurile de pojar*, Pricina a opta, § 76 şi 79.

58) V. *Patrologiae cursus completus*, Vol. 144, p. 1271, rândurile 24 34 şi 39—40.

59) V. *Istoria Dreptului Românesc*, Vol. I, No. 27, p. 28—29 şi No. 210, p. 179—180. Tâlhării, care în vremea lui Alexandru cel Bun, cam pe la 1421, au prădat pe cavalerul Guillebert de Lannoy, au fost pedepsiţi cu spânzurătoarea. — Cf. *Ibidem*, No. 211, p. 184.

60) V. *Patrologiae cursus compl.*, Vol. 144, p. 1375, rândurile 18—19.

61) V. *Istoria Dreptului Românesc*, Vol. I, No. 219—221, p. 186 şi 187, documentele din 3 Martie 1530, 1 August 1615 şi 26 Iunie 1621. — V. mai sus p. 213, n. 30.

62) *Patrologiae cursus compl.*, Vol. 145, p. 126, rândurile 5—7.

63) V. *Istoria Dreptului Românesc*, No. 222, p. 187, doc. din 20 Aprilie 1639. — Cf. Ghibănescu, *Surete şi Izvoade*, Vol. 10, p. 14, doc. din 4 Iunie 1619: „de ar fi arat brazdă pe hotarul lui Marmure, ca să dea gloabă 12 boi.“

Sintagma, lit. A, cap. XII, *De iis qui bona aliena furtim surripiunt, Leges*, rândueşte :

Qui terram rapit, vel terminos mutat rapinae duplum restituit.⁶⁴⁾

d) Părinţii nu se pedepsesc pentru faptele rele săvârşite de copiii lor şi nici aceştia pentru faptele rele săvârşite de aceia.⁶⁵⁾

Sintagma, lit. P, cap. XIV, *De poenis, Leges*, glăsueşte :

Liberis, qui nihil mali patrarunt, patrum delicta haud nocent, neque liberorum patribus. Caput enim crimina sequuntur.⁶⁶⁾

şi Sintagma, lit. T, cap. IV, *De clericorum filiis, Leges*, zice :

Delicta circa damnum quae perpetrant filii sub patria potestate, ipsi patres merito luunt, non ita et crimina. Neque enim puniuntur patres propter filios, cum lex diserte dicat: Delicta caput sequuntur.⁶⁷⁾

e) Vânzarea este valabilă.⁶⁸⁾

Sintagma, lit. A, cap. IV, *De emtione et venditione, Leges civiles*, glăsueşte :

Emtio et venditio fit, cum utraque paciscentium pars de pretio consenserit: hic pretium solvendo, ille quod venditum est tradendo.⁶⁹⁾

f) Donaţiunea este îngăduită şi, eventual, întărită de domn.⁷⁰⁾

Sintagma, lit. D, cap. XII (XIV) *De donationibus, Leges*, rândueşte :

Omnis donatio, si perfecta fuerit, non revocatur, nisi ingratitude causa.⁷¹⁾

g) Infierea (adoptarea ca fiu) este îngăduită, dacă adoptatorul n'are copii.⁷²⁾

Sintagma, lit. B, cap. VIII, *De fraternitate per adoptionem facta*, zice :

Fraternitas autem facta per adoptionem legibus repugnat. Quippe liberis destituti adoptionem commenti sumus, bonorum transmittendorum causa... Adoptio autem vel fit per cooptationem in filium, successionis causa... Sed adoptio se porrigit ad hereditatem adendum.⁷³⁾

h) Desrobirea deasemenea este îngăduită.⁷⁴⁾

Sintagma, lit. D, cap. XI (XII). *De servorum manumissione, Leges*, rândueşte :

Potest aliquis servum suum manumittere vel in sanctissimis ecclesiis, vel coram praeside, vel coram amicis quinque ad hoc vocatis, vel tribus subscribentibus, vel per litteras, vel in testamento, vel quacunque extrema voluntate.⁷⁵⁾

64) *Patrologiae cursus compl.*, Vol. 144, p. 1083, rândurile 17—18.

65) Zezi mai sus p. 213, n. 30.

66) *Patrologiae cursus compl.*, Vol. 145, p. 111, rândurile 44—46.

67) *Ibidem*, Vol. 145, p. 139, rândurile 41—45.

68) Zezi mai sus, p. 211, documentele dela No. 5, 6, 10 şi 11. — V. Ghibănescu, *Surete şi Izvoade*, Vol. 9, p. 140—141 (doc. din 21/7, 1642) şi *Ispisoace şi Zapise*, Vol. I, 1, p. 124 (doc. din 4/8, 1636).

69) *Patrolog. cursus compl.*, Vol. 144, p. 1055, rândurile 11—13.

70) V. *Istoria Dreptului Românesc*, No. 237, p. 195, doc. din 19/1, 1592, No. 239, p. 196 şi p. 196/197, doc. din 30/3, 1617. — V. Ghibănescu, *Ispisoace şi Zapise*, Vol. II, 1, p. 94/95, doc. din 8/4, 1635.

71) *Patrolog. cursus compl.*, Vol. 144, p. 1258, rândurile 7—8.

72) V. *Istoria Dreptului Românesc*, No. 239, p. 196, Zapizul lui Lenţea, anterior anului 1617, şi No. 236, p. 193, doc. din 1646 Zezi N. Iorga, *Studii şi documente*, Vol. 5, p. 37, doc. din 1 Iulie 1643.

73) *Patrolog. cursus compl.*, Vol. 144, p. 1115, rândurile 15—19 şi 33—37.

74) V. mai sus, p. 210, doc. No. 1 şi 2.

75) *Patrolog. cursus compl.*, Vol. 144, p. 1255, rândurile 46—50.

i) *Moștenirea ab intestato* este deferită tuturor scoboritorilor imediați, care, dacă sunt de grade deosebite, împart moștenirea pe tulpine și iau partea cuvenită tulpinei lor.⁷⁶⁾

Sintagma, lit. K, cap. XII, *De hereditate, Leges*, glăsuște :

*Qui descendunt, sive mares sive feminae sint, ascendentibus et iis qui ex transverso sunt praepronuntur. Si cum filio et posteris ab altero filio moriatur avus posterius personam sui patris subeunt, et simul cum filio, hoc est, patruo suo, avi facultatum heredes fiunt, accipiendo quidquid accepturus erat, si vixisset ipsorum pater sive masculi sint sive feminae, sive sub potestate sive sui juris.*⁷⁷⁾

j) *Indrituirea de a face testament.*⁷⁸⁾

Sintagma, lit. D, cap. IV, *Leges, De testamento*, rânduește :

*Testamentum est justa voluntatis sententia de iis quae quis post mortem suam fieri velit... Testamentum citra scripturam conditur, cum coram septem testibus una constitutis testator suam voluntatem declarat. Quod si... septem testes non inveniuntur... coram quinque testibus... Testamentum septem testes habere debet, codicillus autem quinque. Qui vero in pugna vulneratus est, et dum in via iter facit a morte non procul abest, non solum coram tribus personis testari potest, sed etiam coram duobus, propter incidentem circumstantiam... etiam ab imperitis testamenta confirmantur, dummodo mores testium fidem mereantur. Quin et numerum non solum ad quinque contrahimus, sed iis in locis in quibus raros fide dignos prodire constat, tres quoque admitti, et testimonium illorum non reprobari volumus.*⁷⁹⁾

3) Dar în Sintagma lui Blastares nu se găsește nimic despre *procedura prin jurători*, pe care am întâlnit-o mai sus⁸⁰⁾ și nici despre *protimesis* al rudelor apropiate.⁸¹⁾

4) În sfârșit, în această Sintagmă se găsesc chiar rândueli potrivnice aceluia care au fost aplicate până la 1646.

Am văzut mai sus, că în cazul în care moare unul din părinți, feciorii acestora iau partea celui mort și, dacă mor și acești feciori, părintele supraviețuitor moștenește *toată* partea lor⁸²⁾.

Sintagma, lit. K, cap. XII, *De hereditate, Decretum novellum*, rânduește însă, ca părintele

supraviețuitor să ia numai o treime din cea moștenire :

*Invalidam vero illam legem esse jubemus, quae decernit viros vel femines, qui a filio derelicti sunt, cum e vestigio defunctus est filius, superstitem scilicet partem omnia filii paterna et materna bona possidere. Defuncti vero parentes, praeter filii amissionem, injustum est etiam facultate privari; sed tertia dotis pars in defuncti memoriam conservetur, et tertia parentibus, et tertia personae superstiti.*⁸³⁾

II. Din cele de mai sus putem scoate următoarele încheieri :

1) Se pare, că § 76 din Cartea de învățătură e tâlmăcit mai de grabă din Sintagma lui Blastares, de cât dea dreptul din *leges colonariae*.

2) Deși în această Sintagma se găsesc rânduelile de mai sus (I, 2, a—j, pag. 578/9) totuși întrucât în ea pe de o parte nu se găsește nimic despre *procedura prin jurători* și nici despre *protimesis*, iar pe de altă parte se găsesc rândueli potrivnice celor aplicate până la 1646, ar fi de crezut cel puțin, că Pravila lui Alexandru cel Bun a fost spicuită și din Sintagma lui Blastares, și din alte izvoare, p. c. de pildă din *zaconul lui Ștefan Dușan etc.*⁸⁴⁾ chiar numai din alte izvoare.

3) În sfârșit, dacă se va adeveri, că Pravila dela Neamțu este o tâlmăcire numai din Sintagma lui Blastares, că adică ea nu are rândueli privitoare la *procedura prin jurători* și la *indrituirea de protimesis* și are rândueala potrivnică de mai sus (I, 4, pag. 579) atunci va trebui să zicem, că Pravila de la Neamțu, *Pravila Velikaia*, nu-i Pravila lui Alexandru cel Bun și că de aceea în documentele noastre juridice scrise în slavonește Pravila lui Alexandru cel Bun nu-i numită niciodată *Pravila Velikaia*, ci sau *zacon*, sau *zaconul țări*, sau *zaconul valah!*

(Sfârșit)

S. G. LONGINESCU.

Anahronizme judiciare în Bucovina

Austria medievală fu atinsă abia în Martie 1848 de curentele moderne venite din apus. După o revoluție scurtă, dar puternică, inaugurată de burghezimea vieneză cu concursul studențimii, s'a întrunit prima Adunare a deputaților la Kremzier, din care a făcut parte și țaranul român Bodnar, din județul Rădăuților. Adoptarea principiilor lui Montesquieu, a diviziunii puterilor de Stat, cât și introducerea Curților cu jurați au fost succesele cardinale ale acestui parlament. Dar după un interval relativ scurt, elementele clerical-feodale recăpătând iarăși o influență determinantă asupra cercurilor palatului, se făcu lovitura de Stat reacționară din 31 Decembrie 1851, care culmina în ridicarea tuturor drepturilor constituționale recent acordate. Noul regim absolutist nu s'a putut totuși menține, împotriva elemen-

83) *Patrolog. curs. compl.*, Vol. 144, p. 1367, rândurile 7—15. Cf. *Pravila lui Matei Basarab*, glava 272 (ed. Bujoreanu, p. 248).

84) V. mai sus p. 230 n. 52.

76) *V. Istoria Dreptului Românesc*, Vol. I, No. 251 și 252, p. 202—204, documentul din 1549, care ni spune, că la împărțirea moștenirii lui Vasco Epure au luat parte doi feciori și opt nepoți din trei fete precedate ale acestuia, că acei doi feciori, Jurja și Vasco, au luat fiecare câte $\frac{1}{5}$, ca două nepoate, Frăsină și Mărina, fetele Mariței au luat împreună $\frac{1}{5}$, ca doi nepoți, Fătul și Andreica, feciorii Magdalenii, au luat împreună tot $\frac{1}{5}$, și ca patru nepoți, Păcurar, Odochia, Marina și Stana, feciorii Ilenei, au luat împreună deasemenea $\frac{1}{5}$. — Cf. I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, Vol. I. p. 191—196, doc. din 26/8, 1474. V. mai sus n. 9.

77) *Patrolog. curs. compl.*, Vol. 144, p. 1363, rândurile 36—43.

78) Vezi *Istoria Dreptului Românesc*. No. 236, p. 193, doc. din 15/10, 1646, Cf. N. Iorga, *Stuși și documente*, Vol. 5, p. 399/400.

79) *Patrolog. curs. compl.*, Vol. 144, p. 1219, rândurile 15—16, 45—50, 52—55 și p. 1222, rândurile 1—2, 5—10.

80) V. mai sus p. 211—213, documentele de sub No. 3, 8, 11, 13 și 19, p. 223, n. 42—45 și p. 230, n. 52.

81) Ghibănescu, *Surete și Isoave*, Vol. 10, p. 14 doc. din 4/6 1619) *Idem, Ispisoace și Zapise*, Vol. II, 2, p. 57/58 (doc. din 15/4, 1644).

82) V. mai sus p. 212, doc. de sub No. 17, din 20/12, 1642.

tului democrat predominant, astfel că guvernanții sau văzut constrânși, mai ales sub influența înfrângerii suferite în războiul cu Prusia la Kōniggrätz, în anul 1866, cât și a revoluției maghiare, cari periclitau existența Statului, să abandoneze reacționarismul și să reintroducă constituția înlăturată.

În consecință s'au desființat așa numitele ofii cer-cuale create în era absolutistă, cari îngrijau și de administrație și de justiție, în scopul unic de a aduce mai ușor la bun sfârșit apăsarea popoarelor subjugate. S'a adoptat, deși mai mult în teorie, decât în aplicarea practică, sistemul separării justiției de administrație, rămânând totuși justiția, în organizația ei, mai mult o latură aparte a administrației decât o instituțiune cu totul deosebită.

Parchetele, la rândul lor, rămăneau tot un fel de instituțiuni administrative, fiind conduse de funcționari eminamente administrativi.

Procurorii nu intrau nici decum în cadrul magistraților; ei nu se bucurau de inamovibilitate; Ministrul de justiție putea dispune ori când socotea cu cale mutarea lor, din așa numite interese de serviciu, despre care n'avea de a da nimărui vre-o socoteală. Procurorii aveau să raporteze Ministrului de justiție despre toate cazurile cari atingeau sfera politică, fără a putea în acest fel de afaceri lua nici-o hotărâre mai înainte de a fi solicitat un aviz ministerial, fiind de altfel obligați să respecte, în orice caz, ordinele superiorilor ierarhici. Legea disciplinară care privea pe magistrați nu se aplica procurorilor, cari, în privința aceasta, erau tratați ca și ceilalți funcționari administrativi, după legea pragmatică de serviciu din 23 Ianuarie 1914. Ca semn distinctiv al organizației lor, semi-militare, procurorii purtau și uniformă.

În ce privește pe judecători, a căror organizație veche austriacă mai dăinuște și astăzi în Bucovina, ei sunt divizați în 2 categorii: Președinții Curților de apel, președinții Tribunalelor (Prim-președinți nu existau în Austria) și vice-președinți lor cât și șefii judecătorilor trec în prima linie de funcționari administrativi, având foarte puțin sau mai nimic de a face cu justiția întrucât ei reprezintă oficiul pe care îl conduc, în afară și anume îngrijind de buna stare a imobilelor judecătorești și priveghind asupra mersului justiției. Austriacii încredințau aceste locuri de sinecură numai persoanelor cu totul devotate intențiunilor guvernanților în privința desnaționalizării și suprimării politice. De un fast adevărat medieval era înconjurat președintele Curții de apel. Dânsul nu primea nici pe consilierii de Curte în mod colegial, ci da numai «audiențe», la cari aveau să se înfățișeze suplicanții după protocolul în ființă, în ținută de rigoare, ca la Curtea imperială. Local unui președinte de Curte de apel îl deținea numai o persoană de toată încrederea Impăratului, fiind aleasă din cercul restrâns și distins al consilierilor intimi și purtând, ca și ministrii, titulatura de «Exzellență». Situația unui președinte de Curte de apel era impunătoare și de caracter pur politic, fiind considerată ca egală, în unele provincii, ca Boemia și Galția, chiar superioară celei a ministrului de justiție din Viena.

Ca adevărați magistrați sunt considerați judecătorii de ocol, consilierii de tribunal, consilierii de Curte de apel și consilierii dela Inalta Curte de Casație și justiție, cari numai judecă, neavând nimic de-a face cu administrația și politica. Pe cât de înălțătoare e ocupația lor în fond, pe atât de nedreptățită le e soarta, ei ocupând în organizația justiției un rang inferior, fiind și mai rău indemnizați materialicește, nebucurându-se de beneficiul locuințelor în judecători, ca șefii judecătorilor, nefiind nici delegați pe lângă comisiunile a-

grare etc. de unde magistrații conducători primesc încă odată atâta cât salariul lor.

Astfel, de pildă, un judecător șef de ocol în Bucovina, are locuință gratuit și aproape 9000 lei venit lunar, pe când ceilalți judecători, defioțivi în acelaș rang ierarhic, primesc numai un salariu de 4300 lei. Șeful judecătoriei de ocol are cădere, atât în civil cât și în penal, de a repartiza afacerile judecătorilor, după cum crede de cuviință, putând lua soluționarea lor și asupra sa. Șeful judecătorilor fiind la ordinul superiorilor săi ierarhici, se garantează în acest mod calea în vederea încredințării, mai ales a afacerilor politice, unui personaj devotat intereselor guvernanților. S'a abuzat în Austria, mai cu seamă în timp de războiu, foarte mult de posibilitatea expedientului arătat.

Președinții Curților de apel, Președinții tribunalelor și șefii judecătorilor de ocol exercită, în virtutea dreptului lor de supraveghere și conducere, puterea disciplinară nu numai față de funcționarii de birou, ci și referitor la magistrații în subordine, putându-i pedepsi cu preveniri și muștrări în scris, conform faimoasei legi disciplinare din 21 Mai 1868.

În virtutea acestei legi, care e valabilă numai pentru judecători, conform enumerării limitative din § 1, președinții, vice-președinții și consilierii curților și tribunalelor, judecătorii de ocoale, șefii judecătorilor de ocoale, cum și aceia cărora li sa acordat la tribunale dreptul de vot, de asemenea funcționarii juridici auxiliari: secretarii, ajutoarele și ascultanții (stagiarii), judecă ca instanță de fond în complet de trei consilieri dela Curtea de apel, prezidat de unul din ei, de obicei președintele Curții. Invinuitul își poate lua un apărător în persoana unui coleg sau unui avocat. Inalta Curte de Casație judecă în apel, definitiv, în un complet de cinci consilieri, dintre care unul din ei prezidează. Acțiunea disciplinară este susținută, atât la prima instanță cât și în apel, de un reprezentant al parchetului general. Infrațiunile disciplinare sunt sau abateri la ordine cari se pedepsesc mai ușor, cu prevenirea sau muștrarea, sau delictे profesionale, cari se pedepsesc, după gravitatea lor, cu muștrarea, trecerea la pensie sau destituire, depese disciplinare destul de grele. Noțiunea abaterii de la ordine sau a delictului profesional nu află nici-o definițiune legală, legea disciplinară nedând nici-o indicațiune mai specială pentru aplicarea scării de pedeapsă, așa că rămâne la neîngrădita apreciere a completului de a stabili gradul infrațiunii și pedeapsa ce va aplica în speță. Legea disciplinară a fost înființată ca paliativ în contra sistemului inamovibilității, decretat prin legea constituțională din 21 Decembrie 1867 asupra puterii judecătorești, spre a da astfel președintelui de Curte de apel posibilitatea de-a muta, prin completul lui disciplinar (care după situația preponderentă ce o avea dânsul la Curte, sta la absoluta sa discrețiune), pe care din magistrați dorea servindu-se uneori de o abaterie cât de mică, ca de pildă o întârziere la o ședință, ca substrat suficient pentru a decide mutarea judecătorului căzut în disgrație.

Nu e deci de mirat, că magistrații bucovinenii tind unanim să fie judecați de o altă Curte de apel, nu de aceia de care țin și cer ca noțiunea delictului profesional să fie bine calificată, scara pedepselor remediată în felul acelei din Regat, și să se înlătore inconveniența ca mutarea să fie considerată ca pedeapsă disciplinară cea mai ușoară, ceea ce face ca inamovibilitatea în magistratură să rămâie o simplă frază.

* * *

Cu această ocazie să nu uităm, că sistemul dependenței magistraților de superiorii lor ierarhici nu se mărginește numa la organizația administrativă a magis-

traturei ei îmbrățișează și domeniul justiției propriu zise. Curțile de apel au, în virtutea § 499 a proc. civ. recente, din anul 1895, dreptul de a impune judecătorului de fond, căruia îi trimit afacerea în caz de casare, *chiar părerea* de care are a se conduce în hotărârea nouă a cazului. Pe lângă împrejurarea că o astfel de putere discreționară a forurilor de apel constituie o adevărată erezie juridică, ea despoae instanțele de fond de dreptul cel mai elementar convenit unui judecător modern de a judeca independent în cauză, și e de natură să degradeze și în afară prestigiul magistraturei, care apare administrativ legată în funcțiunea ei cea mai înaltă.

Atât în penal cât și în civil, procedurile bucovinene nu cunosc sistemul din vechiul Regat, de a trimite afacerea în caz de casare unei alte instanțe de fond, se admite o astfel de delegare numai în cazuri excepțional de rare, când instanța care a judecat prima dată în fond ar fi recuzabilă din motive serioase și probate.

Facultatea instanței de apel de a face judecătorilor de fond, conform § 277 al regulamentului în chestiune, obiecțiuni referitoare la aplicarea legilor și ale trimite, prin șefii lor, așa numitele pagini anexate, reduce pe magistrații instanțelor inferioare tot mai mult la rolul de funcționari dependenți. Această părere o justifică mai ales faptul că hotărârile de apel se redactează de obicei în stil arhaic, de ordonanțe militare, care sunt inserate adeseori și pasaje supărătoare pentru instanțele prime. Dependența magistraților se mai afirmă și în complet, președintele având căderea să însăreineze pe unul din membrii chiar dacă nu ar fi fost de părerea majorității, cu redactarea hotărârilor; mai mult încă, președintele este în drept să corecteze nu numai stilizarea hotărârei, dar și ideile aduse de referent, nelăsându-l stăpân nici măcar asupra gândirii sale.

Inițiindu-se prin decretul lege No. 1867, din 14 Maiu 1919, Curtea de Apel din Cernăuți, sunt în Bucovina în ființă 2 feluri de magistraturi. Curtea de Apel organizată după legile vechiului Regat, reprezintă o magistratură liberă și modernă, fruntea magistraturii bucovinene. Celelalte tribunale și judecătorii de ocoale constituiesc o rămășiță a magistraturei apăsate austriace, care se conduce după normele monarhiei prăbușite. Președintele Curții de apel apare la rândul său în două ipostaze: la Curtea e coleg cu ceilalți magistrați, având rolul de primus inter pares, iar față de magistrații tribunalelor și judecătorilor de ocoale din Bucovina este investit cu toate puterile politico administrative ale fostilor președinți de Curte de Apel din Austria. Asemenea atribuțiuni le are și procurorul general din Cernăuți, care și el la Curte e magistrat după vederile vechiului Regat, dar în ce privește celelalte parchete inferioare bucovinene, dînsul a rămas un funcționar administrativ conducător. Această duplicitate mare, nu are firește, nici o bază legală, devremece odată cu crearea Curții de apel din Cernăuți după tipul legii de organizare din vechiul regat, nefîndu-i determinate și atribuțiuni de ale Curților de apel austriace, just este să fie considerat numai Ministerul justiției ca titularul organizației centrale administrative judiciare, și, în consecință, afacerile administrative să fie rezolvate prin o directă corespondență cu Ministerul, fără intermediul așa numitului prezidiu al Curții de apel.

* * *

Cu greu putem înțelege cum atât codul civil general în vigoare pentru Bucovina cât și noua procedură civilă austriacă nu țin nici decum cont de actul scris, mijloc atât de folositor în epoca noastră de civilizație pentru conservarea drepturilor de tot felul. Aceste legi reclamă numai referitor la unele convențiuni, limitativ enume-

rate, confecționarea unui înscris pentru valabilitatea lor. Aceste contracte sunt: actele constitutive ale societăților, donațiunile fără predarea efectivă a obiectului donat, conf. § 943 cod. civ., donațiunile la caz de moarte, § 956 cod. civ., convențiunile de moștenire, § 1178 cod. civ., contractele de tovarășie conf. § 1178 cod. civ. cât și contractele prevăzute în legea organizării notarilor din 25 Iulie 1871: pactele dotale, convențiunile de transmitere de proprietate între soți, contractele între su-do-muți; în fine, din domeniul procedurii civile, convențiunile transacționale de prorogare a forului care are să judece. Orice convențiune verbală este astfel valabilă, legea civilă și procedura austriacă admitând sistemul debil și cu totul nesigur al *dovezilor cu martori*. În privința aceasta nu există nici un obstacol de a propune în proces proba testimonială, chiar dacă părțile ar fi făcut și un act scris, fiind posibilă dovada cu martori atât în contra cât și întru lămurirea actului, ca și pentru dovedirea că ulterior s'ar fi convenit altfel verbal, chiar dacă e chestiune de o sumă cât se poate de mare.

Chiar față de procesele verbale și actele judecătorești se poate propune proba cu martori neputând-o respinge judecătorul sub cuvânt că ar exista un act oficial doveditor înscris. În Bucovina nu există instituțiunea înscrierii în falș. Astfel s'a demoralizat populația, care nu dă nici o importanță convențiunilor scrise, și caută a face dovadă în procese cu cât se poate de mulți martori, reinviind parcă concepțiunea vremilor trecute că acela dintre litiganți va fi considerat că a făcut cea mai bună dovadă, care se va putea servi de mai mulți martori, înaintea instanței judecătorești. Proba testimonială e așa de mult prețuită de legislatorul austriac, încât admite atât pe soț, pe copii cât și toate rudele ca martori, relațiunile de rudenie nefiind piedică pentru valabilitatea mărturiei depuse. Cele mai multe procese, mai ales în pătura de jos, se nasc din cauza adoptării necondiționate a acestui fel fragil de dovadă. Introducerea sistemului vechiului Regat de a limita în mod eficace proba testimonială și de a ridica actul scris la înălțimea care i se cuvine, pe lângă că ar produce o mai mare stabilitate și loialitate a convențiunilor încheiate, ar curma totodată și o sumedenie de procese cu desăvârșire arbitrară. Novelarea codului civil austriac din decursul războiului pare a fi avut în gând să ridice actele scrise la rangul meritat, în o societate modernă, când a dispus că contractele de garanție pentru a fi valabile trebuie să fie redactate înscris, neadmitând în privința lor proba testimonială, mărginită însă la această dispozițiune și fără de a restrânge de altfel puterea probei cu martori în general, rămâne legislaturii noastre de unificare rolul de a pune capăt acestei lacune destul de simțite pentru vremurile în cari trăim.

* * *

Avem în fine să mai arătăm, de ce sentimente sufletești este condusă majoritatea juriștilor bucovineni față de frații lor din vechiul Regat.

Austria, în ce privește creșterea tineretului, a știut să sape fără răgaz hotare intelectuale între frați, infiltrând în școlile sale din capul locului păreri cu totul inexacte asupra referințelor Regatului liber român. Societatea română era zugrăvită în colorile cele mai sumbre, legile române caracterizate ca rele și nedrepte, făcându-se numai elogiul legislațiunei austriace, care, cu toate ereziile ei medievale, era dată drept infailibilă, ca o adevărată cap-d'operă.

Inerția caracteristică omului refractar și negânditor menține și astăzi încă în Bucovina o atmosferă, din fericire vădit în descreștere, care crede că tot ce ar veni din Regatul vechiu este detestabil, pe când tot

lucrul bun este «made in Viena». Aceste idei degenează uneori chiar și față de justițiabilii sosiți din vechiul Regat, dânsii fiind adeseori tratați cu patimă, ca niște străini răi. Toate acestea numai din cauză că, după atâția ani de unire, nu se accelerează de loc nici unificarea sufletească, nici cea legislativă, și în acest chip se păstrează, fără rost, toate anahronismele instituțiilor decedatei Austrie, cari tindeau, în prima linie la instrăinarea noastră reciprocă și la învrăjpire spre a putea governa după vechiul sistem habsburgic: „Divide et impera“.

ORESTE P. TÂRNAVEANU

Vatra-Dornei, 1 Oct. 1923

Judecător

Ceva despre dosarele și opisele Tribunalului

— PROFESIONALE —

In articolul meu precedent Higiena în Palatul Justiției¹⁾, vorbind despre actele din Arhivele Tribunalului, am întrebuințat calificativul dosarul negru ca păcatul, pe care mulți l'au luat în sens figurat. Vai, nu! E vorba de murdăria lui reală, chestiune de igienă și estetică putând forma, după cum se vede mai la vale, subiectul unui articol special.

Dosarul! In formă, cate-va file sau topuri de coli scrise, — pentru „părți“ carte sfântă ca o evanghelie, în scoarțele căreia se cuprinde averea, onoarea, uneori viața lor!

Priviți-l! După câți-va ani de călătorie pe la grefe, sedință și portărei — și acesta e păatul cel mai mare al justiției noastre: amănările — ajunge un fel de mănunchi de foi de varză vestejită, de care te apropii cu desgust.

Cauzele sunt multe. In principală cauză²⁾. Fără să fie o problemă de filosofie, cusutul coabar la un loc cere oare-care îndemănare, care, ca orice lucru pe lume, se capătă prin experiență. In definitiv, totul se reduce la lăsarea unui supliment de sfoară, făcându-se cusătura mai largă, pentru ca foile să poată fi întoarse în voie; operațiune foarte simplă după cât s'ar crede, dar care probabil cere aptitudini speciale de vreme ce aproape toate dosarele sunt cusute defectuos!

Rezultatul e că, tot forțându-se foile în dreapta și în stânga, încetul cu încetul se rup. cuvintele din dreptul găurilor dispar, și tințe pe urmă ghicitori de ce-a fost scris acolo, când se știe ce importanță poate să aibă într'un proces o dată sau un cuvânt.

Trebue să recunoaștem, însă, că nu e numai «vina sforii» — și aici e locul să semnalăm o altă racilă, nu mai mică decât cea d'întâi.

Ați avut, desigur, ca și mine, ocazia să controlați ultimul jurnal dintr'un dosar la ordinea zilei, și ca și mine v'ați pierdut uneori un ceas până să'l descoperiți tocmai unde nu vă așteptați, în loc să fie acolo unde'l indicau împrejurările. Aceasta fiindcă lucrările nu sunt așezate în ordine cronologică, cum ar trebui — lângă «minută» jurnalul sedinței, procedura, depunerile martorilor, actele depuse, expertizele etc.... — ci toate la'ntâmplare: jurnalul unei sedințe din Octombrie 1923 pe spatele unei citații din Septembrie 1919, opinia dintr'o divergență din 1920 rătăcită printre procese-verbale de afișare din 1921 etc... etc... — așa că nu e de mirare că răsfotit mereu, de sute de ori, numai pentru găsirea unei singure indicațiuni, bietul dosar s'ajungă în halul descris mai sus.

1) Vezi *Curierul Judiciar* No. 35/923.

2) Un consilier al Curții de Apel din București, regretatul inspector judecătoresc Opreșu, când cerceta o arhivă, punea mâna pe primul dosar ce'l cădea sub ochi, și'l scutura. Dacă cădeau dintr'ansul foi răzlețe, era o dovadă de neghjență.

Despre estetică să nu mai vorbim. Este oare vina greșierilor că împovărași cum sunt de lucrări, hieroglifile le devin din zi în zi mai necitețe?

O coală mai mare, alta mai mică, una albă, alta galbenă, alta pestriță, întregesc babilonia, dând dosarelor aspectul respingător de care ne îndignăm.

Și totuși îndreptarea nu ni se pare prea grea. O revizuire a dosarelor existente, dându-li-se o paginație nouă, o luare aminte de cum să se procedeze în viitor, și o schimbare radicală a scrierii actelor de-acel încolo, ele redând rezultatul sedințelor prin ajutorul mașinei de scris, ca'n Bucovina de pildă (Casația noastră a decis că asemenea jurnale, procese-verbale, sentințe, etc.... nu sunt rubele), sunt atâtea ouă ale lui Columb capabile să remedieze răul în câte va luni. Se indică, bine'nțele și un mic sacrificiu bănesc din partea Ministerului de Justiție, mica sumă lunară dată acum de fiecare secție pentru efecte de cancelarie ajungând numai bine pentru cumpărarea penițelor.

* * *

...Și fiindcă puserăm în discuție dosarele, nu strică un cuvânt și despre opise. Cercetarea unui registru mai vechi îți inspiră reflecții aidiom cu cele ce te cuprind la vederea «evangheliei» părților. Ba aici chestiunea e mai gravă, deoarece mare parte din aceste opise sunt așa de deteriorate că controlul lor e problematic. Nu cere nimeni, mai ales astăzi, când papetăria e așa de scumpă, fabricarea acestor registre din papirus — ură, ca pe vremea romanilor, dar nu-i mai puțin adevărat că, dat fiind utilizarea și consultarea lor aproape permanentă, ar trebui confecționate din altă calitate de hârtie decât cea existentă.

Experiența cea mai dureroasă s'a făcut la secția de notariat unde unele din registrele de sarcini s'au zdrențuit așa de complect încât grefa nu mai poate libera solicitatorilor certificatele necesare. Președintele secției, d-l Bordeianu, luptă din greu pentru refacererea lor cât mai e timp.

Suntem informați că d-l Ministru al Justiției a fost chiar sesizat de către organele în drept că datele statistice nu se mai pot culege din cauza imposibilității controlului.

Dar registrele Jurnalul greșii, care este cheia cancelariei, și Condicele pentru trecerea hotărârilor răzuite s'au în ce stare se găsesc?

Se gândește cineva la încurcătura ce se va naște în lumea Justiției în ziua când opisele, atât de necesare pentru ceretat și liberat copii legalizate, și celelalte registre vor fi absolut inutilizabile?

București, 25 Oct. 1923.

RADU D. ROSETTI

NUMIRILE ȘI AVANSĂRILE JUDECĂTORILOR IN BASARABIA

PROCES-VERBAL No. 30076

15 Octombrie 1923

Primim spre publicare următorul proces verbal, încheiat de magistrații Trib. Ismail, pe care îl aducem la cunoștința publică, cu speranța că Ministrul de Justiție va satisface dreptele cereri:

Noi membrii Tribunalului Județului Ismail:

Ioan Ghețu și Constantin Casiadi, judecători de sedință; Constantin Barbescu și Aurel Pioneanu, judecători de instrucție;

Convocați în adunare generală, conform art. 4 din regulamentul legii de organizare judecătorească, cu ocazia solemnității depunerii jurământului de către d-l Constantin A. Policof, avansat procuror titular la acest Tribunal, în locul vacant;

Sub președinția d-lui Vasile Jacobini, președintele Tribunalului Ismail.

Luându-se în discuție, în mod incidental, avansarea d-lui

Octavian Vasiliu, judecător al Tribunalului Fălticeni, ca președinte al Tribunalului Cahul;

In quasi-unanimitate a membrilor, ce compun adunarea generală a Tribunalului Ismail, exceptând glasul d-lui judecător de ședință, Ioan Ghețu, care face oarecare rezerve,

DECIDE:

Lând act de avansarea făcută în persoana d-lui Octavian Vasiliu, judecător al Tribunalului Fălticeni, ca președinte al Tribunalului Cahul.

Cu tot respectul bucuriei noului nostru coleg:

Iși formulează dorința, de a se rezerva locurile vacante magistraților basarabeni și din vechiul regat, cari dela organizarea justiției în Basarabia, au slujit suferind toate greutatețile reinstalării instanțelor judecătorești și a limbei naționale în drepturile lor istorice, ca organe oficiale de împărțire a justiției, — fără a se da uitărei și suferințele de ordin moral, material și sentimental, veșnic sub amenințarea situațiilor tulburi, ce punea în pericol însăși ființa lor.

In quasi-unanimitate,

D-l judecător de ședință, I. Ghețu, păstrând oarecare rezerve;

DECIDE:

A propune principial și în mod respectuos, d-lui Mini tru al Justiției și Onor Consiliului Superior al Magistraturei «dezideratul» rezervării locurilor deschise prin eventualele avansări și iviri de vacanțe la tribunalele din Basarabia, cât și la Curtea de apel Chișinău, ca în precedent, în cadrul punctului de vedere împărțit de Onor Consiliul superior, corespunzător aspirațiilor magistraților basarabeni și cei din vechiul regat, trimeși și veniți în Basarabia, cari sau adaptat cunoștințelor de oameni și de legi, cât și obiceiurilor pământului.

Drept care am încheiat prezentul proces-verbal în trei exemplare, din care unul se va înainta d-lui Ministru al Justiției, iar unul d-lui Președinte al Consiliului superior al magistraturei.

(ss) V. Jacobini, C. C. Barbescu, C. Cusiadi, A. Pioneanu

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 23 Februarie 1923

Președinția d-lui GH. V. BUZDUGAN, Președinte

Paraschiva Gh. Rusu și soțul cu Pena Petcu sin Petru

Decizia No. 210

Revendicare. — Coproprietari. — Nu există, în principiu acțiune în revendicare între coproprietari. — Interventura titlului. — Existența acțiunii în revendicare. — Coproprietar care și a vândut dreptul său. — Interventura lui în proces. — Nici în acest caz nu există acțiune în revendicare, dacă nu s'a intervertit titlul.

In timpul indiviziunii coproprietării neavând un drept exclusiv asupra unei porțiuni distincte dintr'un imobil indiviz, dânșii nu pot, în raporturile dintre ei, să exercite o acțiune în revendicare, decât numai în cazul când coproprietarul ar fi stăpânit imobilul indiviz, sau o porțiune determinată timp de 30 ani, intervertind astfel titlul, sau caracterul inițial al posesiunii de comunist, în posesiunea exclusivă, conducând la dobândirea proprietății.

Aceiași situațiune juridică există și deci nu este loc la acțiune în revendicare, ci la partaj și în cazul când unul din comostenitori și-a vândut partea sa indiviză unui terțiu; — situațiune care nu este modificată, în sensul de a face admisibilă acțiunea în revendicare, nici în cazul când vânzătorul părții indivize a intervenit în procesul în revendicare intentat contra cumpărătorului de celalt coproprietar și s'a alăturat acestuia.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l

consilier D. Florescu, pe d-l avocat E. Ionescu-Munte pentru recurent, intimatul lipsind și

Deliberând,

Asupra recursului făcut de Tudor Nicolescu contra sentinței No. 149/922, dată de Trib. Ialomița s. I-a în proces cu Paraschiva Rusu, pentru revendicarea unui teren;

Având în vedere primul motiv de recurs în cuprinderea următoare:

«Violarea principiului că un comostenitor nu mai are acțiune în revendicarea unui corp cert și determinat din succesiune în indiviziune contra altui comostenitor, — exces de putere.

«Deși Tribunalul constată că Lupu Voinea împroprietărit în 1864 cu patru pogoane arabile și 15 prăjini loc de casă, n'a mai lăsat altă avere și numai doi moștenitori pe Paraschiva Gh. Rusu (reclamantă) și Pena Petcu sin Petru (intervenientă).

«Deși constată că Pena — prin actul de vânzare autenticat de Trib. Ialomița sub No. 542/1894, a vândut recurentului cele 2 pogoane arabile, partea sa.

«Deși am invocat că prin această vânzare Pena s'a desbrăcat de calitatea de succesoare în terenul arabil și că eu am devenit succesori al lui Lupa Voinea — căci Pena mi-a vândut dreptul său succesoral.

«Deși Trib. constată că succesiunea n'a fost partajată.

«Deși am susținut că sunt în indiviziune cu reclamanta, fapt ce-l constată Tribunalul în penultimul considerent, când vorbește de prescripție.

«Deși am susținut că în atare împrejurări reclamanta nu are acțiunea în revendicare, contra mea și acțiune în partaj — Tribunalul respingând opoziția și apelul meu și admitând acțiunea, — a violat principiul de mai sus care guvernează materia indiviziunii și a comis astfel un exces de putere».

Având în vedere sentința atacată cu recurs din care rezultă că intimata Paraschiva Rusu a chemat în judecată la judecătoria ocolului Ciochina, pe recurentul Tudor Nicolescu, cerând obligarea acestuia ca să-i delase în proprietatea sa două pogoane pământ rămas moștenire dela părintele său, Lupu Voinea;

Că această acțiune a fost admisă de judecătorul de ocol, prin cartea de judecată No. 33/914 confirmată de Trib. Ialomița prin sentința atacată cu recurs;

Având în vedere că înaintea Trib. recurentul a recunoscut că încetând din viață Lupu Voinea pe urma sa a rămas ca moștenitoare, fiicele sale intimata Paraschiva Rusu și Pena Petcu, intervenienta în apel, pentru susținerea pretențiilor surorii sale, iar ca avere a rămas patru pogoane loc de cultură și cinci prăjini teren de casă cu care a fost împroprietărit la 1864, părintele lor; că, recurentul a opus însă că un partaj al acestei succesiuni nu s'a făcut, că părțile se găsesc încă în indiviziune și că dânșul cumpărând dela una din moștenitoare Pena Petcu, două pogoane, cu actul autenticat de Trib. Ialomița sub No. 542/914, nu i se poate reclama pe cale de revendicare, acest loc de cealaltă moștenitoare, intimata Paraschiva Rusu, ci în aceste împrejurări, găsindu-se în indiviziune cu ea asupra pământului succesoral, urmează că numai pe calea unei acțiuni în împărțeală se pot valorifica drepturile lor respective; că, în al doilea loc, recurentul a opus prescripțiunea de 10 ani pe temeiul actului de cumpărare și a unei posesiuni cu bună credință;

Că, Tribunalul admite principiul că, în timpul indiviziunii coproprietării neavând drepturi exclusive asupra bunului comun nu pot avea, în raporturile dintre ei, nici exercițiul unei acțiuni în revendicare privitoare la acea avere; că, cu toate acestea și deși constată în fapt că părțile litigante se găsesc în indiviziune, nu aplică efectele principiului admis și față de reclamantă, — azi intimată, — ci numai față de recurent, tăgăduindu-i acestuia dreptul de a opune, ca pârât, mijlocul de apărare al inadmisibilității acțiunii în revendicare, pe mo-

tivul că a intervenit cealaltă comoștenitoare, care sprijină acțiunea reclamantei;

Că apoi, prescripțiunea invocată Trib. o înlătură pe considerațiunea că valabilitatea vânzării invocată de recurent este subordonată condițiunei ca terenul cumpărat să cadă în lotul moștenitoarei vânzătoare, cu ocazia împărțelii și că, în definitiv nu s'ar fi dovedit suficient identitatea terenului revendicat cu acel din actul de vânzare al recurentului;

Având în vedere că prin întâiul motiv de recurs se critică soluțiunea instanței de fond în sensul susținerilor dela acea instanță și anume că, acțiunea în revendicare era inadmisibilă, din cauza stărei de indiviziune asupra pământului rămas moștenire dela autorul intimatei, și că aceasta urma să facă o cerere de împărțală;

Considerând că, este exact în drept, că în timpul indiviziunii, coproprietarii neavând un drept exclusiv asupra unei porțiuni distincte dintr'un imobil indiviz, nu pot, — în raporturile dintre ei, — să exercite o acțiune în revendicare, pentru un asemenea bun;

Că, aceasta ar fi posibil numai în cazul când coproprietarul ar fi stăpânit exclusiv ca proprietar imobilului în indiviziune sau o porțiune de erminată, timp de trei zeci ani, intervertind astfel titlul sau caracterul inițial al posesiunii de comunist, în posesiune exclusivă, conducând la dobândirea proprietății;

Considerând că, în specie, instanța de fond constatând că asupra celor patru pogoane pământ rămas moștenire dela autorul intimatei, n'a urmat o împărțală între cele două moștenitoare și că, astfel recurentul, cumpărătorul a două din cele patru pogoane, avere succesorală se găsește în indiviziune cu intimata, consecință logică a acestei constatări și a principiului de drept admis, era ca să respingă acțiunea în revendicare ca neadmisibilă, părțile urmând să-și valorifice drepturile pe cale de partaj.

Că, împrejurarea că sora intimatei, a intervenit în apel, spre a-i sprijini drepturile acesteia, nu poate avea, — cum admite Tribunalul, — nici o înrăurire în cauză, căci prin aceasta nu poate fi vorba de o acțiune în revendicare pe care ar exercita-o toți moștenitorii în timpul indiviziunii contra unui terțiu deținător fără nici un drept a averii succesorală, — pentru ca astfel acțiunea în revendicare să fie admisibilă, cu toată starea de indiviziune, — ci, ca în cazul de față, — cum constată instanța de fond — interveniența care și-a vândut recurentului tot dreptul ei asupra pământului de moștenire, nu mai are și nici nu invoacă vre-o calitate cu privire la acest pământ, așa că intervențiunea sa, — lipsită de altfel de un interes legitim și actual, — nu poate avea efectul de a modifica situația juridică dintre părțile în litigiu și face admisibilă acțiunea în revendicare pentru o porțiune din pământul moștenesc în indiviziune;

Că, soluția Tribunalului apare cu atât mai contradicătoare în considerentele ei cu cât Trib. înlătură și prescripția de 10 ani invocată de recurent pe motivul principal că există indiviziune și că astfel, validitatea actului de vânzare invocat de acesta, ca just titlu, este subordonată rezultatului împărțelii și anume ca terenul vândut să cadă în lotul comoștenitoarei vânzătoare, și totuși când este vorba de intimatul reclamant, cu toată indiviziunea, se admite acțiunea în revendicare privitoare la o porțiune de teren care poate n'ar cădea în lotul său;

Dealtfel motivul acesta este eronat în drept, pentru că prescripția de 10 ani este menită tocmai de a acoperi lipsa calității de proprietar în persoana vânzătorului;

Că, în fine, și când e vorba de identitatea terenului vândut cu acel ce face obiectul acțiunii în revendicare, Trib. se mărginește a arăta că aceasta nu este deplin

dovedit, fără a preciza nimic în această privință și a stabili dacă recurentul ar stăpâni și unde anume, în afară de terenul ce a cumpărat și terenul revendicat de intimată;

Că, în tot cazul și independent de această din urmă împrejurare, neinvocată ca motiv de recurs, întâiul motiv bazat pe starea de indiviziune este întemeiat și cată a fi admis.

Pentru aceste motive, Curtea admite I-ul motiv și casează, etc.

NOTĂ. — Dobânditorul unor bunuri succesoriale dela unul din comoștenitori poate fi el chemat în judecată pe calea unei acțiuni în revendicare de către celalt comoștenitor cu privire la bunurile dobândite, sau, părțile nu-și pot valorifica drepturile ce li se cuvin decât pe calea unei acțiuni în partaj?

Iată cestiunea dedusă în judecata Inaltei Curți și pe care această instanță o rezolvă în sensul inadmisibilității acțiunii în revendicare; nu'i vorba de o soluțiune de principiu, ci de una de speță, în legătură cu starea de indiviziune existentă între părțile litigante și admisă ca constantă de instanța supremă pe baza constatărilor de fapt făcute de instanța de fond.

În adevăr, totul depinde de titlul de achizițiune și calitatea terțiului. Dacă terțiul este un dobânditor de drepturi succesoriale care spre pildă a cumpărat partea cuvenită unui comoștenitor, în acest caz întrucât titlul de achizițiune nu conferă terțiului decât drepturi indivize, este evident că între dânsul și celalt comoștenitor s'a menținut starea de indiviziune preexistentă, care poate înceta numai prin o împărțală; dacă însă terțiul a dobândit niște bunuri succesoriale anume determinate și considerate în mod individual, în asemenea ipoteză credem că moștenitorul nu poate valorifica drepturile pe care le pretinde în bunurile înstrăinate de către comoștenitorul său, pe calea unei acțiuni de împărțală, fiindcă titlul de achizițiune a terțiului exclude ideea unei stări de indiviziune între dânsul și moștenitor.

În adevăr, ceea ce caracterizează acțiunea de împărțală și o deosebete fie de acțiunea în petițiune de ereditate, fie de revendicare este faptul că starea de indiviziune și calitatea de comoștenitor pe care se întemeiază reclamantul într'o acțiune de împărțală, sunt recunoscute fie în mod expres, fie în mod implicit de cel chemat în judecată.

Deosebirea între aceste acțiuni nu prezintă numai un interes pur teoretic ci are importanță practică între altele și din punctul de vedere al prescripțiunii. În adevăr, pe când acțiunea de împărțală este o acțiune imprescriptibilă atâta timp cât se menține starea de indiviziune, căci posesiunea de comoștenitor sau de comunist nefiind o posesiune exclusivă animo domini ci o posesiune echivocă, nu întrunește condițiunile prevăzute de art. 1847 și urm. din cod. civ., pentru a duce la prescripția

achizitivă a bunului indiviz; din contra, terțiul dobânditor al unor bunuri succesoriale considerate în individualitatea lor, nu poate fi supus, în virtutea titlului său de achizițiune, decât la o acțiune în revendicare din partea comostenitorului autorului său și, deci, poate opune ca fine de neprimire la o asemenea acțiune, prescripția achizitivă.

Așa fiind, cu drept cuvânt Inalta Curte, re-
levează contradicția existentă în considerentele
sentinței Tribunalului care, pe deoparte admite că
în speță acțiunea în revendicare este admisibilă
contra terțiului dobânditor de drepturi succesoriale
și, totuși, nu recunoaște acestuia dreptul de a
invoca prescripția achizitivă de 10 ani bazată pe
just titlu și bună credință.

Considerațiunea invocată în sentință că vali-
ditatea actului de vânzare care emană dela un
comostenitor este subordonată rezultatului îm-
părțelii, nu este concludentă în cazul de față.
In adevăr, efectul declarativ al partagiului îm-
pedică ca o vânzare a unui bun succesoral, făcută
de un comostenitor, altul decât acel în lotul căruia
a căzut acel bun, să-și producă efectul translativ
hic et nunc din momentul vânzării, fiindcă e
vorba de un act care emană a non domino, dar
caracterul declarativ al împărțelii nu înlătură
posibilitatea unei prescripțiuni achizitive care are
menirea de a înlătura viciul rezultând din lipsa
calității de proprietar în persoana autorului.

ALEXANDRU CERBAN

Profesor la Universitatea din București
Avocat

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II

Audiența dela 6 Martie 1923

Președinția d-lui V. ROMNICEANU, Prim-președinte

Grigore Gostin și Gh. Anton prin d-l av. Bratu

Decizia penală No. 578 *)

Răniri din imprudență. — Culpă. — Legătură de
causalitate. — Cauză indirectă. — Cauză mediată —
Răspundere penală. — Solidaritate.

1. Vindece de focuri de artificii explosibile. — Aprinderea
lor. — Rănire. — Art. 249 c. p. și 1003 c. civ.

*Infracțiunile neintenționate angajează răspun-
derea penală a tuturor celor cari au contribuit la
rezultatul final dăunător, prin fapta lor săvârșită
cu culpă. Pentru ca un fapt să poată fi considerat
ca o cauză indirectă sau mediată a rezultatului
dăunător sancționat de legea penală, trebuie ca între
acel fapt și rezultatul final să existe o legătură
de causalitate.*

*Cauza indirectă sau mediată cade sub sancțiunile
legei penale oridecâte ori s'a stabilit culpa și le-
gătura de causalitate.*

*Autorii cauzelor indirecte și mediate răspund
civilmente în mod solidar cu autorul cauzei directe
și imediate.*

*In speță, fapta recurentului de a fi vândut
focuri de artificii preparate cu substanțe puternic
explosibile, cari, atunci când au fost aprinse de o
persoană ce cumpărase astfel de artificii, au scos
ochiul unui copil, constituie o cauză indirectă și
mediată, care atrage răspunderea penală și răs-
punderea solidară civilă, pentru rănire din im-
prudență.*

Curtea,

În complectul de divergență prevăzut de art. 20 legea
Curții de Casație,

Ascultând pe d-l av. Bratu în susținerea recursului
și pe d-l procuror Al. Nicolau în concluziuni, cerând
respingerea recursului și

Deliberând :

Având în vedere recursurile făcute de Grigore Gostin
și Anton Gheorghă în contra sentinței No. 812 din 10
Noembrie 1922 a Tribunalului Brăila s. I.

Asupra motivului de casare invocat de Grigore Gostin :

„G eșita interpretare a art. 249 c. p. și a art. 999 și 1003
c. civ. exces de putere și denaturare de fapte.

„Este stabilit în fapt și necontestat atât în hotărârea Trib.
Brăila s. I, No. 812/922, cât și în cartea de judecată No.
1952 din 1921, ale cărui motive de drept și fapt le confirmă
în totul Trib. Brăila, că sunt trei fapte distincte :

1) „Primul fapt constă în luarea unor vergele (artificii) de
Grigore Gostin de pe malul Dunărei din depozitul lăsat de
armatele inamice și ducerea lor la domiciliul său.

2) „Al doilea fapt este luarea de către copilul Tudor Anton
a câtorva din aceste vergele (artificii) și vinderea lor către
alte persoane printre cari și Tudor Răcaru.

3) „Al treilea fapt este aprinderea de către T. Răcaru a
unui artificiu, fără a se lua nici o măsură de precauțiune,
fapt care a cauzat rănirea victimei Constantin Anastasescu.

„Tribunalul Brăila recunoscând implicit aceste fapte dis-
tincte, conchide totuși la vnovăția mea pe considerațiunea
că „este o nesocotință de a vinde asemenea intrumente de
război și o violare de lege de a le însuși din depozitele
inamice părăsite“.

„Ori acest fapt al meu ar constitui cel mult o contra-
venție la nerespectarea ordonanțelor comunale, însă nu pentru
acest motiv am fost dat judecăței și nici nu a produs vreo
pagubă actul acesta al meu.

„Faptul material pedepsit de lege care a cauzat și prej-
udiciul este numai a lui Tudor Răcaru care de altfel a rămas
condamnat definitiv și penal cește și civi mente. Trib. Brăila
a făcut deci o rea aplicațiune a art. 249 c. p. când este
constatat că eu nu am participat la acest quasi delict nici
ca coautor, nici ca complice. În acest sens Georges Vidal,
droit criminel, pag. 675, No. 607 (605); Papadopol, c. pen.,
pag. 429, cu jurisprudența Inaltei Curți de Casație. Tribu-
nalul Brăila a interpretat eronat și art. 999 și 1003 c. c.
atunci când mă condamnă la despăgubiri civile în mod soli-
dar cu alții. Juridicește, pentru ca să aibă loc solidaritatea
legală trebuie neapărat ca paguba să rezulte din unul și acelaș
fapt săvârșit de mai multe persoane. Ori este stabilit că sunt
fapte deosebite și că la faptul ce a cauzat accidentalul, nu a
participat decât Tudor Răcaru. În acest sens: D. Alexan-
drescu, v. V, pag. 491; Aubry et Rau, v. IV, pag. 749;
Planiol, v. II, pag. 269; Fuisier Herman, v. III, pag. 769 și
întreaga jurisprudență a Inaltei Curți. Fiind cu totul străin
de faptul material săvârșit de Tudor Răcaru care a cauzat
accidentalul, nu poate să fie vorba nici de neglijența sau im-
prudența mea conform art. 999 c. c.

„Dacă s'ar admite principiul solidarității legale și la alte
persoane decât acele cari au participat la săvârșirea unui
fapt, bazându-se cum greșit argumentază instanțele de fond,—
pe considerațiunea unei cauze îndepărtate, atunci ar fi trebuit
să fie condamnați penalcește și civilmente și Primăria Brăila
sau Căpitănia portului care nu a luat măsurile de a ridica
aceste vergele (artifice) rămase pe malul Dunărei în oraș dela
armatele de ocupațiune și vinovat ar mai fi și acei cari au
depozitat acest material acolo, și chiar acei cari au constru-

*) Publicată în rezumat în *Jurisprudența Generală* No. 7/923,
speța No. 519.

aceste artificie. Această susținere ar constitui o erezie judiciară. Trib. Brăila denaturează și faptele căci într'un considerent spune: „Având în vedere că din lucrările din dosar rezultă că fiul său minor Tudor, de 10 ani, a cumpărat dela Grigore Gostin sau a fost pus de acesta să vândă altora din articolele explozive sus vorbite, sau a luat singur din ele și apoi a vândut lui Tudor Răcaru o asemenea artificie care explodând a rănit pe Const. Anastasescu“. Ori din hotărârea primei instanțe, ale cărei motive de drept și de fapt și le însușește instanța de apel, rezultă că artificialul nu a explodat singur la Tudor Răcaru, ci mult mai târziu după ce l'a aprins dându-i foc, fără cele mai elementare măsuri de prevedere“.

Având în vedere că instanța de fond constată în fapt că recurentul Grigore Gostin sustrăgând din depozitele abandonate la Brăila de armatele dușmane și cari aparțineau Statului român, mai multe rachete de semnalizare, conținând materii explozibile, a încredințat 20 din acele rachete copilului Tudorel Anton, în etate 12 ani, spre a le vinde prin oraș și a-i aduce un leu de fiecare bucată. Copilul a vândut unele din rachete lui Toma Răcaru, iar acesta în seara de 1 Mai 1921 (prima zi a Paștelui), a aprins la o cărciumă una din ele care a făcut explozie și a rănit la ochi pe copilul Const. Anastasescu. În urma acestei întâmplări, ochiul rănit a trebuit să fie scos. Judecătoria ocolului urban Brăila, pe baza art. 249 c. pen. a condamnat pe Toma Răcaru la 50 lei amendă și pe Grigore Gostin la 100 lei amendă, și a achitat pe Tudorel Anton, întrucât ar fi lucrat fără pricepere; totodată a osândit pe Grigore Gostin și pe părinții inculpaților Toma Răcaru și Tudorel Anton ca să plătească în solidar 20 000 lei despăgubiri tatălui victimei; iar Tribunalul Brăila a respins apelurile făcute de cei condamnați penalmente și civilmente;

Având în vedere că, prin motivul de casare invocat, se susține că Grigore Gostin nu este autorul rănirii victimei, deoarece fapta lui este cu totul distinctă de aceea a lui Toma Răcaru care a aprins racheta, art. 249 neputând fi aplicabil decât celui care este răspunzător direct de comiterea infracțiunii, și că condamnarea la daune nu poate fi solidară pentru că este vorba de două infracțiuni independente una de alta;

Considerând că dacă în general pentru a face pe cineva răspunzător de o infracțiune este necesar ca să se stabilească o legătură directă de cauzalitate între agent și infracțiune, totuși această regulă nu este aplicabilă în mod absolut atunci când este vorba despre un delict care se pedepsește chiar dacă nu există intenție culpabilă din partea agentului după cum este cazul la răniri sau omor prin imprudență. În asemenea împrejurări dacă cineva a săvârșit un fapt care a avut ca urmare o leziune, este suficient ca să existe o legătură de cauzalitate între acest fapt generator și leziunea produsă, fără ca să fie necesar ca această legătură să fie directă și mediată; autorul actului inițial va fi tras la răspundere ca și acel care a făcut actul final;

Având în vedere, în speță, că instanța de fond, atât prin motivarea sentinței sale cât și prin însușirea motivelor primei instanțe, stabilește o legătură de cauzalitate între fapta recurentului de a fi sustras și apoi încredințat spre vânzare unui copil de 12 ani, lipsit de pricepere, unelte a căror mânuire era primejdioasă din cauza conținutului lor, și între rănirea victimei;

Că stabilirea acestei legături de cauzalitate este o chestiune de apreciere de fapte care este de domeniul suveran al instanței de fond;

Că dar, față cu cele ce preced, Tribunalul declarând că producerea leziunii ca urmare a săvârșirii faptei nesocotite a recurentului atrage aplicarea art. 249 c. p., nu a violat acest text;

Considerând că instanța de fond, obligând pe recurent ca să plătească părții civile daune în mod solidar cu ceilalți infractori, nu a nesocotit dispozițiunile art. 1003 cod. civil, deoarece solidaritatea stabilită de acest text are de scop repararea integrală a daunei de către toți acei cari au pricinuit-o, indiferent de calitatea și modalitatea participării lor la cauzarea prejudiciului; aceasta dat fiind că în cele mai multe cazuri nu este cu putință a se determina și preciza partea de răspundere bănească a fiecăruia din cei ce au cauzat prejudiciul și sunt datori a-l repara;

Că, astfel fiind, recursul făcut de Grigore Gostin este nefondat și urmează a fi respins;

In ceea ce privește recursul lui Gheorghe Anton:

Având în vedere că acest recurent este obligat la plata daunelor acordate victimei pentru săvârșirea infracțiunii ce se pune în sarcina fiului său minor;

Că însă acesta fiind achitat, iar nu absolvit de instanța de fond;

Că, astfel fiind, tatăl lui nu mai putea fi osândit la daune rezultând dintr'o infracțiune pentru care minorul a fost declarat nevinovat;

Că în consecință recursul lui Gheorghe Anton urmează a fi admis.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul făcut de Gh. Anton și respinge recursul făcut de Grigore Gostin, etc.

NOTA. — Deciziunea de mai sus¹⁾, pronunțată după divergență de către Inalta Curte de Casație, secțiunea II, prezintă un deosebit interes dat fiind frecvența pe care în practică o are problema soluționată în aceasta deciziune, problemă mult prea delicată și îndestul de controversată.

Speța pe care Inalta Curte a avut să o judece era următoarea: Recurentul Gr. Costin sustrăsese dintr'un depozit militar niște rachete de semnalizare, preparate cu substanțe explozibile, rachete pe cari el le pune în comerț desfăcându-le prin intermediul unui copil. Dela acest copil a cumpărat o rachetă și un oarecare T. Răcaru, care aprinzând-o la o cărciumă în ziua de Paște, racheta a făcut explozie și a scos ochiul unui copil.

Instanțele de fond au condamnat pentru răniri prin imprudență atât pe T. Răcaru cât și pe Gr. Gostin, iar Inalta Curte de Casație a confirmat soluțiunea aceasta.

Cum vedem problema care se pune era de a se ști până unde se întinde răspunderea penală în infracțiunile neintenționate, sau cu alte cuvinte dacă în aceste infracțiuni răspunde penalmente numai cel care prin fapta sa, *direct și imediat*, a cauzat un rezultat dăunător pedepsit de legea penală, sau și acela care *indirect și mediat* a contribuit la realizarea rezultatului dăunător.

Problema după cum am anunțat e foarte controversată în doctrină, deși se poate spune că astăzi existe o părere dominantă care și-a primit în mod unanim consacrară din partea jurisprudenței.

Pentru a soluționa această problemă credem necesar în prealabil să examinăm când un fapt (acțiune sau omisiune) pe care îl întâlnim în șirul de fapte antecedente unui rezultat dăunător poate fi socotit ca o cauză mediată a acestui rezultat.

Realitatea lucrurilor ne învață că nici un fenomen nu este pur și simplu rezultatul spontan al unui fapt izolat, care să nu-și aibă la rândul său

1) Cu privire la această deciziune vezi magistrarele concluziuni puse de d-l Proc. gen. *Al. Nicolau*, publicate în Pandectele Române, 1923 caetul 6—7.

cauza sa, cauza care deasemenea sa nu poata fi atribuita unei stari, care a creat-o si asa mai departe.

Aceasta constatare ar trebui sa ne conducă la concluziunea ca in toate infractiunile neintenționate vor exista, alături de cauza imediată și o serie de cauze mediate și deci o raspundere penală in regres, care ar coborâ fără limită.

Iată de ce socotim util a arăta in primul rând cum și când un fapt anterior cauzei imediate poate fi considerat ca o cauză mediată, rămânând să examinăm apoi când o astfel de cauză mediată angajează raspunderea penală.

Pentru ca un fapt, pe care îl întâlnim in șirul antecedentelor unui rezultat dăunător, să poată figura printre cauzele acestui rezultat, trebuie mai întâi ca acest fapt să fie legat de întregul șir de fapte ce s'au interpus între el și rezultatul final dăunător, să existe deci o legătură de cauzalitate —*nexum causal*— între acel fapt și rezultatul dăunător, sau cel puțin între acel fapt și celelalte cauze ale rezultatului dăunător.

Din moment ce o astfel de legătură nu există faptul rămâne izolat, iar raspunderea penală nu-l poate atinge.

Din contra, atunci când legătura de cauzalitate se verifică, pentru a decide dacă faptul este in adevăr o cauză a rezultatului dăunător se impune un al doilea examen.

Acest examen constă in a cerceta contribuțiunea efect vă a faptului in realizarea rezultatului final, examen ce se operează cu ajutorul așa zisului sistem al *condițiilor sine qua non*.

Procedul e foarte simplu, se elimină faptul, supus examenului, din șirul antecedentelor unui rezultat dăunător, dacă in urma acestei eliminări se constata că rezultatul final rămâne acelaș, deci că acest rezultat s'ar fi realizat și in absența faptului ce se examinează, atunci acest fapt pierde caracterul de cauză mediată și scapă de sub orice raspundere penală.

Din contra, atunci când prin efectul elimării se constată că rezultatul final nu s'ar fi mai produs fără faptul eliminat, contribuțiunea acestui fapt devine efectivă in creierea rezultatului dăunător și ca atare el este o cauză mediată a acestuia.

Iată deci criteriul după care un fapt poate fi calificat sau nu de cauză mediată și indirectă in tr'o infracțiune neintenționată³⁾.

Cunoscând ceia ce este o cauză mediată, întrebarea ce se impune imediat, este de a se ști dacă oricine a creat o atare cauză trebuie să raspundă de rezultatul final dăunător, in fața legii penale.

Aci părerile sunt foarte împărțite și numeroase teorii au fost emise de penaliștii de frunte din alte părți.

Baza discuțiilor in această problemă o formează așa zisa diferență dintre *cauze și condițiuni*.

După unii autori nu orice fapt care ar avea o legătură de cauzalitate cu rezultatul final este o cauză a acestuia, ci cată a se face o deosebire între *cauzele* propriu zise, adică faptele cari efectiv și direct au produs un rezultat dăunător și *condi-*

țiunile sau faptele cari au creat situațiunile și împrejurările ce au servit la formarea cauzelor propriu zise.

Autorii cari susțin această deosebire nu admit raspunderea penală de cât pentru cauzele propriu zise, nu și pentru condițiuni.

In acest sens sunt: *teoria cauzei adecuate*³⁾ in care se admite pedepsirea numai a autorului cauzei care a fost prin finalitatea sa cea mai proprie pentru a produce rezultatul dăunător și *teoria cauzei eficiente*⁴⁾ in care se susține pedepsirea pur și simplu a celui ce a creat cauza in mod efectiv și direct a condus la rezultatul dăunător.

Teoria însă care pare astăzi dominantă este însă tocmai teoria care nu admite nici o deosebire între cauze și condițiuni. După această teorie zisă a *echivalenței*, raspunderea penală se întinde asupra tuturor celor ce au creat o cauză mediată in tr'o infracțiune neintenționată.

Temeinicia acestei teorii se va evidenția mai bine, din cele ce vom spune cu privire la imputabilitatea subiectivă in infracțiunile neintenționate.

In adevăr, problema limitelor in cari raspunderea penală se poate întinde in infracțiunile neintenționate nu poate fi redusă numai la o chestiune care să privească pur și simplu elementul material al acestor infracțiuni.

A face pe cineva raspunzător in penal de un rezultat direct sau indirect al unui fapt material, ar însemna să confundăm in penal *imputatio juris* care presupune și un *element subiectiv*, cu *imputatio facti* care nu este de cât stabilirea legăturii dintre faptul material al unei persoane și rezultatul pedepsibil produs.

Elementul subiectiv există și la infracțiunile neintenționate, fără acest element nu ar putea fi raspundere penală și deci greșesc acei cari cred că, in aceste infracțiuni este suficient a se stabili o legătură de cauzalitate între faptul unui inculpat și rezultatul dăunător, pentru a fi loc la aplicarea sancțiunilor penale. A admite această soluțiune ar fi să bazăm imputabilitatea infracțiunilor neintenționate pe teoria riscurilor, sau pe așa zisă responsabilitate fără culpă, care își face astăzi loc in domeniul dreptului civil⁵⁾.

Raspunderea penală nu ar putea fi nici justă și nici utilă atunci când am reduce-o la o simplă raspundere obiectivă, de aceia nicăeri in legile penale actuale nu vom întâlni o sancțiune penală edictată pentru fapte in care raspunderea să nu fie bazată pe existența unui element subiectiv.

Ori tocmai acest element subiectiv ne va permite să stabilim in ce măsură raspunderea penală se poate întinde la cauzele mediate in infracțiunile neintenționate.

Elementul subiectiv se descompune in studiile

3) *Florjan*, Sulla responsabilità dei reati colposi, in Sc. Positiva, 1920, p. 179; *Bonnucci*, Volontarietà e consalità nell'omissione colposa, in Riv. Pen. XC. p. 93; *Jannitti di Guyanga*, Periculosità, causalità adeguata e colpa penale, in Riv. Pen., LXXXI, p. 394; *Radbruch*, Die Lehre von der adäquaten verurteilung.

4) *Stopato*, Evento punibile, p. 94; *Ginanovitch* op. cit.; *Mayer*, Der Kausalzusammenhang zwischen Handlung und Erfolg im Strafrecht, *Rolhaud*, Die Kausallehre des Strafrechts.

5) *O. Vannini*, Responsabilità senza colpa, in Riv. Pen. XCIV; *Venzian*, Danno a risarcimento fuori dei contratti, n. 34; *Coviello*, La responsabilità senza colpa, Riv. it. per le sc. giuridiche XXIII; *Ricca-Barberis*, La responsabilità senza colpa come principio di diritto positivo e di diritto condendo; *Iosserand*, De la responsabilité des choses inanimées.

2) Asupra condițiunei *sine qua non*, vezi *von Buri*, Causalität und ihre strafrechtlichen Beziehungen; *Beling*, Grundzüge des Strafrechts § 17; *von Liszt*, Traité de dr. pén. allemand, p. 190; *Civoli*, Trattato di dir. pen. I. p. 62; *Ginanovitch*. Du principe de causalité efficiente et de son application en droit penal, p. 155; *Marcelo Finzi*, Il problema del rapporto di causalità, in Riv. Pen. XCV. p. 101.

de drept penal în doi factori, cari reprezintă câte o latură diferită a acestui element: *factorul volitiv* și *factorul psiho-intelectual*. Acești doi factori sunt absolut indispensabili pentru existența elementului subiectiv și fără ei nu se poate concepe răspundere penală.

Un fapt material oricât de dăunător ar fi el, nu poate face obiectul unei incriminațiuni și deci nu poate angaja răspunderea penală a unei persoane, atâta timp cât el nu a fost voit de acea persoană. Nu există deci fapte incriminabile voluntare și involuntare, legea penală nu sancționează de cât fapte (acțiuni sau omisiuni) voluntare. Toate infracțiunile deci și infracțiunile neintenționate sunt fapte în care rezultatul dăunător, reprimat de legea penală, trebuie să fie decurs din acte materiale voite de cel ce le-a săvârșit. Unde nu există voința actul material nu mai aparține celui l-a comis, ci forțelor străine lui, el nefiind de cât instrumentul forțat al acestora.

Dar a voi un act material este a-l concepe, ori *concepțiunea idiologică* nu este de cât acel proces psiho-intelectual în care, imaginea actului voit, slă indisolubil legată pe deoparte de *finalitatea firească* și complexă a acestui act, iar pe de altă parte de *finalitatea specială* pe care voește să o realizeze cel ce concepe actul.

Finalitatea firească a unui act nu este de cât totalitatea modificărilor pe cari acel act, în mod natural, le poate produce în lumea externă.

Pentru a concepe deci finalitatea firească a unui act înseamnă a concepe toate modificările pe care acel act le-ar putea produce, fie că aceste modificări ar apărea ca *certe*, ca *probabile*, sau ca *posibile*.

Orice modificare care nu poate fi concepută nici măcar ca posibilă, ese din orbita finalității firești a unui act și rămâne ca o simplă întâmplare nenaturală, fortuită.

Actele cari sunt susceptibile de a degenera în fapte penale, sunt numai acelea cari în finalitatea lor firească pot conține modificări cari ar constitui unul din acele rezultate dăunătoare, pe cari legea penală le sancționează.

Finalitatea specială nu este la rândul său de cât rezultatul urmărit de o persoană prin mijlocirea actului voit; deci a concepe această finalitate este a concepe însăși rezultatul voit.

Oridecâte ori finalitatea specială va corespunde deci finalității dăunătoare a actului ne vom găsi în fața unei infracțiuni *intenționate*⁶⁾. Când finalitatea specială nu va corespunde finalității dăunătoare, dar această finalitate a fost concepută ca probabilă sau posibilă și totuși s'a voit actul chiar cu riscul de a vedea producându-se acea finalitate dăunătoare, vom avea o *infracțiune preterintențională*⁷⁾. În fine atunci când finalitatea specifică nu se identifică cu finalitatea dăunătoare, iar în

concepțiunea idiologică a actului voit nici nu s'a conceput, sau s'a conceput greșit finalitatea firească și dăunătoare a actului, deși era conceptibilă, vom avea o *infracțiune neintenționată*⁸⁾.

Așa dar pentru ca un fapt neintenționat, să poată sub raportul elementului subiectiv, angaja răspunderea penală se cere: 1) *voința* de a săvârși actul (acțiunea sau omisiunea) din care a rezultat efectul dăunător sancționat de legea penală și 2) *greșala* (culpa) de a nu fi conceput sau de a fi conceput greșit finalitatea firească și întreagă a actului voit, atunci când se putea și trebuia să conceapă în această finalitate consecințele sale dăunătoare.

Răspunderea penală în infracțiunile neintenționate implică deci existența unei culpe. Această culpă se cercetează sub dublul aspect: *subiectiv* sau concret și *obiectiv* sau abstract. Examenul subiectiv constă în a se verifica, în raport cu persoana infractorului, dacă el putea sau nu concepe finalitatea dăunătoare a actului în momentul când l'a săvârșit. Examenul obiectiv are de scop din contra de a stabili dacă rezultatul dăunător putea sau nu fi conceput de orice om normal. Când examenul obiectiv conduce la soluțiunea negativă, examenul subiectiv devine inutil, din contra rezultatul afirmativ obținut în examenul obiectiv nu este suficient pentru a conduce la existența culpei, ci trebuie să se păsească și la examenul subiectiv. Examenul obiectiv ne spune deci că inculpatul *trebuia* să conceapă rezultatul dăunător, iar examenul subiectiv că *putea* concepe acest rezultat.

Prin rezultat dăunător însă nu trebuie să ne închipuim că se înțelege chiar însăși rezultatul concret pe care un fapt l-a produs, ci cunoștința că un act oarecare ar putea, prin el sau prin urmăriile sale, provoca un efect dăunător.

Așa dar legea penală a intervenit cu sancțiunile sale pentru a incrimina anumite fapte, cari au condus la un rezultat dăunător, oridecâte ori aceste fapte s'au comis cu voință și culpă.

Această constatare ne indică deci și limitele până unde se poate întinde răspunderea penală în infracțiunile neintenționate și anume, până acolo unde, în șirul de fapte antecedente unui rezultat final dăunător, vom constata că nu mai există culpă.

Din moment ce între un rezultat dăunător sancționat de legea penală și între un fapt anterior se constată că există acea legătură de cauzalitate de care ne'am ocupat la început, din moment ce acel fapt — conform criteriului condițiilor *sine qua non* — poate fi calificat de cauză mediată și din moment ce exista elementul subiectiv — voința și culpa — rațiunea pentru care infracțiunile neintenționate au fost sancționate de legea penală rămâne întreagă și ca atare răspunderea penală cată să se întinze și asupra autorilor cauzelor mediate⁹⁾.

8) *Infracțiunile neintenționate* sunt sau cu *previziune* adică atunci când în concepțiunea idiologică a actului voit conceput greșit ca *improbabil* sau *imposibil* rezultatul dăunător și *fără previziune* atunci când nu conceput deloc acest rezultat.

Când rezultatul dăunător nu era posibil de a fi conceput în finalitatea firească a unui act voit vom avea un *caz fortuit*, iar atunci când putea fi conceput dar nu putea în schimb să fie împiedicat vom avea *forța majoră*.

Asupra cazului fortuit și forței majore, vezi: *Muteau*, Responsabilită, p. 35; *De Ruggiero*, Istituzioni di diritto civile, p. 173; *Carrara*, Sul caso fortuito, Opusculi III. no. XXXI.

9) Asupra cauzelor mediate vezi în special: *Zuppetta*, Corso di dir. pen. comparato II, p. 426; *Florjan*, Dei reati e delle pene in genere, I. p. 448; *Stoppato*, L'evento punibile; *Antolisei*, La questione del rapporto di causalità nel diritto penale

6) *Infracțiunile intenționate* sunt sau săvârșite cu *dol perfect* ex.: voind un act material voesc ca finalitate specială însăși finalitatea dăunătoare a actului; sau cu *dol simplu* ex.: voind un act material voesc ca finalitate specială un rezultat nedăunător, însă conceput ca *perfect probabilă* și finalitate dăunătoare, pe care o accept, nevoind a renunța la acel act.

7) *Infracțiunile preterintenționale* sunt săvârșite cu *dol indirect* ex.: voind un act în vederea unei finalități speciale nedăunătoare, conceput ca *probabil* și un rezultat dăunător și totuși merg mai departe cu riscul acesta; sau *dol indeterminat* atunci când rezultatul dăunător nu-l conceput de cât ca *posibil* și *neprecis*.

Nici o deosebire logică și juridică nu se poate face între autorul cauzei imediate și cel al cauzei mediate; fără fapta unuia ca și fără fapta celuilalt rezultatul dăunător nu ar fi avut loc și unul și cellalt voind actele pe cari le-au executat, au fost în culpă de a nu fi conceput, sau de a fi conceput greșit, finalitatea dăunătoare a actului lor, deși puteau și trebuiau să o conceapă.

Autorul unei cauze mediate nu se va putea exoneră de răspunderea sa susținând că dacă nu ar fi intervenit fapte străine lui, rezultatul dăunător nu s'ar fi produs și deci el nu ar fi avut să răspundă de nici un fapt penal. Ceia ce confirmă culpa sa și cea ce angajează deci răspunderea sa penală, este tocmai de a nu fi conceput în finalitatea firească a actului său, ca *posibile* măcar, aceste fapte străine ce s'au suprapus acestui act și cari au condus la rezultatul dăunător.

Desigur că atunci când s'ar constata că autorul unui fapt nu ar fi putut concepe nici măcar ca *posibile* faptele ce s'au suprapus actului său, ne mai existând culpa nu mai poate fi nici răspundere, dar atât timp cât el putea și trebuia să conceapă ca *posibile* aceste fapte, el va fi în culpa și va răspunde de rezultatul final.

Iată pentru ce răspunderea penală pentru cauzele mediate și indirecte trebuie considerată ca conformă cu însăși rațiunea care a determinat sancționarea penalicește a anumitor fapte neintenționate¹⁰⁾

Autorii cauzelor mediate și imediate vor răspunde fiecare independent de culpa lor, așa dar ei nu trebuiesc considerați nici ca coautori, nici ca complici, culpa fiecăruia nu va fi nici micșorată nici mărită de culpa celorlalți.

Această independență a culpelor ne indică soluțiunea în mult discutata problemă a *compensațiunii culpelor*, în caz de concurs între cauze datorite inculpatului și cauze datorite victimei în infracțiunile neintenționate.

Unii autori admiteau că atunci când și victima este în culpă, culpa inculpatului se compensează cu culpa victimei, alți autori susțin că se vor compara cele două culpe și cea mai gravă va face să fie socotită ca neavenită culpa mai ușoară. În fine teoria care pare că a triumfat astăzi este aceea că culpele sunt absolut independente și că oricât de mare ar fi culpa victimei, ea nu poate apăra de răspundere pe inculpat de culpa sa proprie.¹¹⁾

Această soluție este logică și juridică. Legea penală pedepsește culpa oricâte ori ea a contribuit la producerea unor anumite rezultate dăunătoare.

în *Progresso del dir. crim.* IV. p. 278; *Von Bar*, Die Lehre von Kausalzusammenhänge; *Von Buri*, Die Kausalität und ihre strafrechtlichen Beziehungen.

10) Asupra fundamentului și rațiunii incriminării infracțiunilor neintenționate vezi: *Carrara*, Programma, p. 127; *Napodanno*, Appunti di diritto e pr. pen. I. p. 224; *Brusa*, Saggio d'una dottrina gen. del reato, 101; *Pessina*, Manuale di dir. pen. § 76; *Setti*, Imputabilità p. 81; *Lanza*, Trattato di dir. pen., p. 170; *Impallomeni*, Cod. pen. it. no. 53; *V. Manzini*, Trattato, II. p. 50; *B. Alimena*, Diritto penale, I. p. 303; *Mosca*, Nouvi studi e nuove dottrine sulla colpa; *Sauvard*, Le délit d'imprudence.

11) Asupra compensațiunii culpelor vezi: *Brugi*, Colpe di diversa natura e compensazione di colpe, în Riv. di dir. comm. VI. 2; *Bemgriv*, La così detta compensazione delle colpe, Riv. crit. de dir. 1906, V. 8; *V. Manzini*, Trattato di dir. pen. II. p. 75; *Angiolini*, Dei delitti colposi, 275; *Garraud*, Traité, IV, no. 243; *Vidal et Magnol*, Cours de dr. crim. ed. VI, p. 194; *Fr. V. Liszt*, Traité, I. p. 187.

Vezi și *Jurisprudența Generală* No. 20/923, speța 1429

Această culpă nu poate fi nici mărită nici micșorată de faptele străine ce i s'ar suprapune, din moment ce ele puteau și trebuiau să fie concepute măcar ca *posibile*. Ori dacă acesta e principiul legii, ce importanță poate avea împrejurarea că faptul străin aparține unui terțiu, unei forțe înaintate sau victimei? Desigur că nici una!

Nu am putea termina această expunere cu privire la cauzele mediate, fără a spune câteva cuvinte de un alt caz, de concurs de cauze.

În adevăr, cauzele mediate în concurs cu cauza imediată ne indică o succesiune de fapte colegate cari au condus la un rezultatul dăunător, se poate însă ca în loc de fapte succesive să întâlnim un concurs de *fapte concurente* — așa zisele *concause* — adică mai multe fapte distincte cari au condus în mod separat la acelaș rezultat final. Și aci cea ce se verifică va fi aceeaș legătură de cauzalitate între fiecare fapt și rezultatul dăunător, legătură care de data aceasta va fi directă, și aci se va aplica criteriul condițiilor sine qua non, pentru ca apoi să se cerceteze existența culpei.

Autorii diferitelor concause vor răspunde deosemena independent de culpa lor, ca și cum fiecare singur ar fi produs rezultatul dăunător; ei nu sunt nici coautori, nici complici.¹²⁾

Aci e locul de a spune că nu trebuie să credem că din moment ce în cazurile de concurs de cauze nu există coautori sau complici, infracțiunile neintenționate nu ar fi susceptibile de participațiune și complicitate.

Am arătat că toate infracțiunile, fie ele contravențiuni sau delict neintenționate, sunt acțiuni sau omisiuni voluntare.¹³⁾ Ori din moment ce ne aflăm în fața unui act voluntar, implicit participațiunea și complicitatea e posibilă. Căci ce este participațiunea și complicitatea decât voința comună de a efectua un act, sau de-a ajuta la efectuarea lui. Așa dar, atunci când mai multe persoane execută la un loc acelaș act, sau ajută la executarea lui și acest act a condus la o infracțiune neintenționată, constatându-se culpa comună a celor ce au participat la efectuarea actului, aceștia vor fi coautori și complici la infracțiunea neintenționată.¹⁴⁾

Ceia ce se cere nu este decât ca să fie un *singur act* efectuat în comun.

În fine, o altă chestiune care se pune adeseori în legătură cu concursul de cauze în infracțiunile neintenționate, este aceea privitoare la *dualitatea culpelor*: culpă penală și culpă civilă.

Desigur problema dualității culpelor nu se reduce la întrebarea banală, dacă există vre-o diferență calitativă sau numai cantitativă între culpa sancționată de legea penală și culpa sancționată de legea civilă.

Problema are o altă latură mai delicată și mai

12) Vezi: *V. Manzini*, op. cit. p. 70.

13) *Longhi*, Teoria generale delle contravvenzioni, p. 166; *Stoppato*, Dell'elemento soggettivo nelle contravvenzioni; *Ed. Olandini*, Teoria generale delle contravvenzioni, l'elemento morale; *Alimena*, Diritto penale, I. p. 312.

14) Asupra participațiunii și complicității în infracțiunile neintenționate, vezi: *Carrara*, Programma § 436; *Pessina*, Elementi di dir. pen., I. p. 265; *Impallomeni*, L'omicidio, I. p. 120; *Stoppato*, Evento punibile, p. 262; *Alimena*, Ilimiti, I. p. 483; *Setti*, Dell'imputabilità, p. 132; *Mosca*, Nuovi studi e nuove dottrine sulla colpa, p. 66; *Masini*, La colpa nel diritto penale, p. 157; *Angiolini*, Dei delitti colposi, p. 277; *Bauer*, Die akzessorische Natur der Teilnahme, p. 84; *Weinberg*, Teilnahme an fahrlässigen Handlung nach geltenden Rechte, p. 84.

demnă de interes practic. Se pune în adevăr întrebarea dacă în faptele săvârșite din culpa declarată de legea penală ca infracțiuni există un anumit punct până unde răspunderea penală are loc și sub care culpa scăpă de sub această răspundere pentru a nu da loc decât la o răspundere civilă. Cu alte cuvinte, în infracțiunile neintenționate orice culpă, oricât de mică, este ea suficientă pentru a atrage răspunderea penală, sau, din contra, legea penală a cerut o anumită culpă, lăsând loc culpei civile ori decât ori nu se constată existența culpei penale.

Multă vreme și doctrina și jurisprudența au admis dualitatea culpelor în infracțiunile neintenționate, hotărând că achitarea în penal atunci când nu se constată existența unei culpe penale, nu excludea posibilitatea de a se dovedi existența unei culpe mai mici, care dacă nu a putut justifica sancțiunea penală, era totuși suficientă pentru a angaja răspunderea civilă.¹⁵⁾

Acest mod de a vedea și sprijineau susținătorii dualității culpelor pe diferența de a se exprima a legei penale față de legea civilă. Legea civilă sancționând culpa edictează o așa zisa *normă în alb* spunând că ori prejudiciu cauzat din culpă se va repara. Legea penală statornicind diferitele infracțiuni nu s'a mai servit de o normă în alb, ci a enunțat culpa sub o serie de modalități ale sale: *nedibăcie, nesocotință, nebăgare de seamă, neglijență* etc. Ori susținătorii teorii dualității culpelor cred că sancțiunile legii penale nu pot avea loc decât atunci când una din aceste modalități de culpă s'ar constata în sarcina unui inculpat și că deci orice altă culpă scapă de sub sancțiunile legii penale, pentru a face loc numai sancțiunilor civile.¹⁶⁾

Astăzi teoria dualității culpelor pierde din ce în ce terenul și pretutindeni, doctrina și jurisprudența tind către complectă asimilare a culpei penale cu culpa civilă.

În teoria asimilării se spune cu drept cuvânt că între culpa civilă și cea penală nu există decât o diferență extrinsecă, aceea a gravității deosebite a rezultatelor dăunătoare ce ele produc, intrinsec culpa este una și aceeași fie că e vorba de fapte pedepsite de legea penală, fie că ele sunt sancționate de legea civilă.¹⁷⁾

Legiuitorul penal când a sancționat anumite fapte săvârșite din culpă a înțeles pentru interese specifice rațiunii legilor penale, să sustragă complect aceste fapte din domeniul legii civile pentru a le trece în legea penală. Astfel că aceste fapte au fost complect absorbite de legea penală, așa fel încât oricât de mică ar fi culpa care le-ar fi cauzat ele rămân exclusiv sub tutela acestei legi.

Omuciderea sau rănirile cauzate prin culpă de exemplu, din moment ce sunt sancționate de legea penală ca infracțiuni, nu se mai poate concepe două feluri de omucideri sau răniri prin culpă, unele sancționate penalicește, iar altele numai civil. Oricât de redusă ar fi culpa într-o infracțiune neintenționată ea este suficientă pentru a justifica

aplicarea legii penale, și viceversa, atunci când instanța penală achită pe un inculpat de o infracțiune neintenționată înseamnă că nici cea mai mică culpă nu i-a fost imputabilă.¹⁸⁾

Argumentul cu diferența dintre modul de a se exprima a legii civile și acela al legii penale a fost înlăturat ca nelemeinic și aceasta nu pe motivul că termenii legii penale ar fi numai enunțativi și că deci alături de modalitățile de culpă arătate de legea penală ar mai fi posibile și alte modalități, ci pe baza constatării mult prea juste că nu există culpă oricât de gravă sau oricât de redusă care să nu poată fi înglobată în termenii de *nedibăcie, nepricepere, nebăgare de seamă*, etc.

Așa dar autorul unei cauze imediate sau mediate, oricât de mică ar fi culpa sa, din moment ce rezultatul dăunător datorit faptei sale este sancționat de legea penală, el va răspunde conform aceste legi.

Cu aceasta am terminat observațiunile ce aveam de făcut și înainte de a pune punctul vom reveni o clipă la speța care face obiectul deciziei ce comentăm, pentru a evidenția că soluțiunea dată de Înalta Curte de Casație, este perfectă juridică, în raport cu principiile expuse de noi.

Am văzut cum în această speță rezultatul dăunător și-a avut cauza imediată și directă în fapta lui T. Răcaru, care aprinzând racheta și aceasta făcând explozie a seos ochiul unui copil.

Răspunderea penală a lui T. Răcaru apare evidentă și necontestată. Ceiace însă se discută era chestiunea dacă Gr. Gostin prin faptul său de a fi pus în comerț rachetele sustrase din depozitul militar, rachete din care făcea parte și cea care a făcut explozie în mâna lui Răcaru, a creiat sau nu o cauză mediată a rezultatului final dăunător și deci dacă trebuie sau nu să răspundă penalicește.

Între fapta lui Gr. Gostin și rezultatul dăunător este cea legătură de cauzalitate fără de care nu se poate vorbi de cauze mediate. Deasemenea aplicând criteriul condițiilor sine qua non, constatăm că fără faptul lui Gostin rezultatul final dăunător nu ar fi avut loc, constatare indispensabilă dar suficientă pentru a putea califica acest fapt de cauză mediată.

Sub raportul elementului subiectiv, răspunderea penală presupune după cum am văzut *voința și culpa*. Ori desigur că fapta lui Gr. Gostin de a sustrage acele rachete din depozitul militar și de a le vinde este un act voit. La rândul său culpa lui Gr. Gostin apare și ea evidentă, fiindcă el nu a

18) Iată ce spune în această privință avocatul general Rome în concluziunile sale puse în procesul *Veuve Petit* contra Companiei Est-Parisiană: „*La faute que punissent les art 319 et 320 du Code pénal c'est la plus petite faute! C'est la réduction de la faute la plus minime. Au-dessous d'elle, il n'y a rien! Et si l'auteur, cause involontaire d'un accident, a eu un instant d'oubli, s'il a eu une distraction ou une seconde d'inattention, il doit être condamné par le tribunal répressif. Dès lors, je puis conclure et je puis dire: la faute la plus réduite, la plus minime, suivant la conception la plus générale du mot, doit entraîner une condamnation correctionnelle.*

La faute pénale et la faute civile ne se distinguent pas dans l'espèce, parce qu'il n'y a pas d'imprudences civile ou pénale, parce qu'il n'y a pas d'inattention civile ou pénale, parce qu'il n'y a pas de cause involontaire civile ou pénale.

Casațiunea Belgiană se pronunță în acest sens încă din 1899, Pasiscris 1900.1.46, iar Casațiunea franceză a adoptat aceeași soluțiune prin deciziunea din 18 Decemb. 1912, pronunțându-se de atunci în mod constant în acest sens. Vezi *Etienne Salomon*, op. cit.

15) A se vedea jurisprudența franceză și belgiană în: *Etienne Salomon*, La faute civile e la faute penal; *Vidal et Magnol*, op. cit. pag. 194 nota 3.

16) *Giuseppe Meloni*, La colpa penale, p. 73; *G. Brunetti*, Il diritto civile; *Carrara*, Programma, § 88; *Perreau*, Fondament respectif de la responsabilité civile et pénale, Paris medical, juin, 1913.

17) *Vezi*: *V. Manzini*, op. cit. p. 52; *Cogliolo*, Scritti vari di diritto privato, p. 359; *Mosca*, op. cit. p. 105; *Civoli*, Manuale de dir. pen., no. 90.

conceput finalitatea dăunătoare a actului său, deși subiectiv putea și obiectiv trebuia să o conceapă.

Spunem că subiectiv putea să conceapă finalitatea dăunătoare a actului său fiindcă el știa de unde luase acele rachete și era firesc să se gândească că ele ar putea fi periculoase pentru cine nu le cunoaște puterea de exploziune și felul de a fi întrebuințate, deci putea concepe ca posibil cel puțin un rezultat dăunător.

Obiectiv culpa exista deasemenea, fiindcă orice om normal trebuia atunci când s'ar fi aflat în situațiunea lui Gr. Gostin, să conceapă posibilitatea unei finalități dăunătoare a actului pe care acesta l-a comis. Căci ce e mai natural decât ca, atunci când pun în comerț rachete, cari știu că vor fi aprinse de cei ce le cumpără, să mă întreb în primul rând care sunt proprietățile substanței din care acele rachete sunt preparate și apoi dacă nu cumva ele pot face vre-un rău. Finalitatea dăunătoare se impune în concepțiunea idilologică a actului cu atât mai mult cu cât cineva punându și întrebarea de mai sus, nu are posibilitatea de a avea certitudinea.

Ori Gh. Gostin a pus în comerț rachete ale căror proprietăți nu le cunoștea și ca atare nu a conceput finalitatea dăunătoare a actului său, deși după cum am văzut putea și trebuia să o conceapă.

Acestea sunt considerațiunile pentru care am spus că socotim soluțiunea Inaltei Curți ca perfect juridic și conformă cu teoriile dominante astăzi în doctrina și jurisprudența străină¹⁹⁾.

VINTILA DONGOROZ
Doctor în drept, avocat

TRIBUNALUL COR. PARIS

17 Mai 1923

Speculă ilicită. — Vânzarea unui fond de comerț cu un preț exagerat.

Manoperi frauduloase. — Escrocherie. — Coexistența ambelor delictе. — Aplicarea pedepsei celei mai grele. — Art. 365 pr. pen. fr. (388 pr. pen. rom. și art 40 cod. penal român)¹⁾.

1) *Comite delictul de speculă ilicită acel care vinde un fond de comerț peste valoarea lui reală și regulată în*

19) Asupra infracțiunilor neintenționate se poate consulta cu mult folos: *Campiti*, Condizioni e limiti di punibilita della colpa p. I, Studi senesi XX; *Del Giudice*, Il delitto colposo; *Puglia*, La psicologia della colpa; *Angiolini*, Dei delitti colposi; *G. Leto*, Il reato colposo; *A. Tosti*, La colpa penale; *A. Altavilla*, I fattori della delinquenza colposa; *Fr. Mezzina*, Il concetto d'imprudenza nei delitti colposi; *G. Meloni*, La colpa penale e la colpa civile; *Löffler*, Die Schuldformen des Strafrechts; *Hippel*, Vorzatz und Fahrlässigkeit; *Binding*, Die Schuld im deut. Strafrecht; *Sauvard*, Le délit d'imprudence; *Et. Salomon*, La faute pénale et la faute civile.

1) Art. 40 din codul penal actual prevede că: «de câteori inculpatul este dat în judecată pentru mai multe crime sau delictе, se va aplica numai oșanda cea mai grea, dacă acele crime sau delictе vor fi de deosebite naturi și supuse la oșebite pedepse; iar de vor fi de aceeaș natură și supuse la aceleași pedepse, judecata va aplica maximumul pedepsei».

În loc de acest text, art. 57 din proiectul noului cod penal, elaborat de comisiunea de revizuire, din care facem și noi parte, are următoarea cuprindere (art. 57):

«Când inculpatul va fi dat în judecată pentru mai multe infracțiuni identice, prin elementele lor constitutive, calificate crime sau delictе, se va aplica maximumul pedepsei privative de libertate, prevăzut de lege pentru aceste infracțiuni, la care se va adaoga încă o jumătate din acel maximum.

Dacă concursul are loc între mai multe infracțiuni, calificate

raport cu aceeaș categorie de afaceri, fără a justifica prin cifra afacerii și beneficiilor sale, prețul pretins și încasat de el.

2) *Comite delictul de escrocherie acela care, prin manoperi frauduloase și intervenția unui terțiu, induce în eroare pe cumpărătorul său, determinându-l în mod fraudulos a face o achiziție pentru un preț ce el n'ar fi oferit vreodată.*

3) *Amele delictе pot să existe în același timp și este loc, în asemenea caz, la aplicarea art 365 pr. pen. (388 pr. pen. rom), după care, în caz de comiterea mai multor crime sau delictе, se aplica pedeapsa cea mai grea.*
(La Loi din 25 Septembrie 1923, No. 189).

NOTA. — Am reprodus anume rezumatul acestei sentințe, spre a arata deosebirea ce există între legea franceza și noua lege a speculei, promulgată, la noi, în anul curent. După legea noastră, vânzarea fondurilor de comerț, care sunt lucruri mobile incorporale (vezi tom. VIII, p. I al Com. nt. noastre, pag. 264, nota 1, precum și tom. VIII, p. II, pag. 73, nota 5), nu între în legea speculei, oricât de mare ar fi fost prețul cu care ele ar fi fost vândute, întrucât aceasta lege nu vorbește decât de *mărfuri și alimente*.

Sunt însă judecătorii, care interpretând această lege în mod greșit, au văzut o speculă ilicită în vânzarea unei cărți de știință sau de literatură. (Vezi rezumatul mai multor sentințe, publicate în *Jurisprudența generală* din 11 Octombrie 1923, No. 1257 urm.).

Acest mod de a vedea este cu totul greșit și arbitrar, după parerea noastră, căci produsul minței omenеști nu poate fi considerat ca o marfă

crime ce nu sunt identice, se va aplica maximumul pedepsei privative de libertate, prevăzut de lege pentru crima cea mai gravă.

În cazul mai multor delictе concurente, care diferă între ele prin elementele lor constitutive, se va aplica maximumul închisoarei pe care îl prevede legea pentru delictul cel mai grav.

Judecătorul va putea, în cazurile prevăzute de alin. 2 și 3 ale acestui text, să depășească maximumul prevăzut de lege pentru crima sau delictul cel mai grav și să adauge încă o treime din acel maximum.

Când concursul are loc între o crimă și unul sau mai multe delictе, e va aplica maximumul pedepsei privative de libertate, prevăzut de lege pentru faptul calificat crimă.

Judecătorul va putea însă decide prin sentința de condamnare că infractorul, după executarea pedepsei criminale temporare, să fie supus și la închisoarea corecțională, a cărei durată nu va depăși a cincea parte din maximumul prevăzut de lege pentru delictul săvârșit, sau a celui mai grav delict în cazul când i fractorul s'a făcut vinovat de mai multe delictе.

Dacă inculpatul va fi dat în judecată pentru mai multe crime și delictе concurente, pedeapsa va fi fixată în conformitate cu dispozițiunile alin. 2 și 4 ale acestui text, avându-i-se în vedere crimele concurente, și fără a se mai face aplicarea alin. 6.

În toate cazurile prevăzute de aliniatele precedente și de articolele următoare, privitoare la infracțiuni concurente, odată cu pedeapsa privativă de libertate, se vor pronunța toate incapacitățile, decăderile și interdicțiunile stabilite de lege pentru fiecare crimă și delict în parte.

Pedepsele pecuniare, atrase de crimele și delictеle concurente se vor totaliza.

În cazul când amenziile totalizate au fost transformate în închisoare din cauza insolvabilității infractorului, durata închisoarei nu va fi mai mare de doi ani, dacă pentru toate crimele și delictеle concurente, s'au pronunțat numai pedepse pecuniare. Dacă însă amenziile au fost pronunțate odată cu închisoarea, după executarea pedepsei privative de libertate, și în caz de insolvabilitate, închisoarea care provine din transformarea amenzii nu va putea trece niciodată peste un an. (Cpr. art. 62 c. penal german, art. 47 și 48 c. penal japonez, art. 102 c. penal ungar, art. 40 cod. penal belgian, etc.).

propriu zisă. (Vezi în sensul părerii noastre, o carte de judecată, bine motivată, a judecăt. ocol. IV București, publicată în rezumat în *Jurisprudența generală*, No. 18, pag. 569, 570; No. de ordine 1328).

Iată, de exemplu, o carte epuizată, care nu se mai găsește în comerț și care, din această cauză, se vinde de un librar sau de un antiquar cu un preț ridicat, pentru că și el a plătit-o scump. Se poate oare zice că, în speță, există delictul de speculă ilicită? A pune chestiunea este a o rezolvi, căci cu cât un lucru este mai rar și mai căutat, cu atâta el trebuie să fie mai scump.

Un exemplu ne va lămurii mai bine: Cartea lui Bufnoir: *Propriété et contrat* sau un alt volum al aceluiaș autor: *Théorie de la condition*, din care s'a tras un număr redus de exemplare, figurează astăzi în unele cataloage cu prețul de 600 lei exemplarul. Pentru ce? Pentru că, spre a găsi asemenea cărți, trebuie să așteptăm ca să moară cineva și moștenitorii să le vândă, sau ca librarul să pue pe cineva să le fure dintr'o bibliotecă. Acest lucru să nu mire pe nimene, căci se practică pe o scară întinsă.

Și lucru ciudat, este că mentalitatea care vede, în speță, o speculă ilicită, de cele mai multe ori nu va vedea existența acestui delict special, fruct al războiului mondial, în vânzarea unui vagon de lemne cu 10 sau 12000 lei, pe când acum câteva luni, prețul acestei mărfi era de 6000 sau 7000 lei cel mult; sau în faptul unui croitor, care astăzi îți cere un preț pentru confecționarea unui rând de haine, iar peste câteva zile îți cere indoit, sub cuvânt că s'au scumpit nasturii, ața, căptușala și mai știm noi ce.

Statul, trebuie s'o recunoaștem și să avem curajul de a spune sus și tare, este cel dintâi și cel mai mare speculant, căci el scumpește pe zi ce merge, peștele, sarea, chibriturile, tutunul, drumurile de fier, etc. (nu mai vorbim de impozitele actuale, care sunt o adevărată pacoste).

Și dacă Statul dă asemenea exemple, la ce oare putem să ne așteptăm din partea particularilor?

Trebuie luat bine în samă a nu comite nedreptăți care să fie strigătoare la cer.

Judecătorii cari au misiunea grea de a aplica această lege, să se pătrundă de următoarea maximă: *Summum jus, summa injuria!*

D. ALEXANDRESCO

Iași

Prevenim pe d-nii abonați că numerile ce le cer în cursul anului, trebuie să le plătească. Numai acele numere se servesc fără nici o plată, pentru care ni se reclamă în cursul săptămânii următoare că nu s'au primit, pentru ca și noi să putem reclama Direcțiunii poștei nepredarea lor la timp.

— A apărut în editura Soc. an. *Curierul Judiciar*: **Legea pentru unificarea contribuțiilor directe și pentru înființarea impozitului pe venitul global**, cuprinzând textul legii, Adnotațiuni doctrinare, Expunerea de motive, Desbaterile parlamentare, Discursurile Ministrului de finanțe și ale Raportorilor, Tabele și Formulare cu exemple practice, Circularile și Instrucțiunile date de Ministerul de finanțe, iar la urmă un **Indice alfabetic** de impuneri ce înlesnește cercetările, de

CONSTANT GEORGESCU

Membriu în Comisiunea de legislație fiscală a Adunării Deputaților
Docent în științele financiare, Avocat

cu o Prefață de d-l *Vintilă I. Brătianu*, Ministru de finanțe. Prețul 80 lei.

Comenzile la *Curierul Judiciar*, Rahovei 5, care expediază la cerere recomandat, contra mandat postal, la care se va adăuga lei 5 pentru porto recomandat.

— **Codul Inchirierilor**, cuprinzând legea chiriilor din 1922, însoțită de Desbaterile parlamentare, Expunerea de motive, circulara Ministrului și întreaga legislație excepțională referitoare la materie, comentariu de d-nii *Gr. Conduratu*, consilier la Curtea de Apel București și *I. Gr. Periețeanu* și *Al. Velescu*, avocați.

Prețul 50 lei. De vânzare la «Curierul Judiciar». Se adăugă 5 lei pentru porto postal recomandat.

— A apărut în editura Societății anonime *Curierul Judiciar*: **INCHIRIEREA** sub regimul legii din 6 Aprilie 1923, comentată de d-nii: *Conduratu*, consilier la Curtea de Apel București, *Periețeanu* și *Velescu* avocați, însoțită de Expunerea de motive, Discursurile Ministrului de Justiție, Desbaterile Parlamentare, iar la fine *jurisprudența Curței de Casație* cu privire la închiriere, adunată și sistematizată de d-l *Filip Mihăilescu*, grefier la Casație. Prețul 60 lei, se adăugă 5 lei pentru porto-postal recomandat

— **Asupra Contractului de locațiune** (Ed II), de d-l *N. Jac Constantinescu*, consilier la Curtea de Apel Galați, cuprinzând toată doctrina și jurisprudența cu toate legile și decretule-legi în legătură, și taxele de timbru pentru asistența socială.

Prețul 30 lei. Se adăugă 5 lei p. porto postal recomandat

— A apărut **Cum a fost votată legea închirierilor și cum a fost jicnită magistratura în Parlament**, de d-l avocat *I. Gr. Periețeanu*, o broșură format mare, 30 pagini, pe hârtie velină. Prețul 10 lei.

Se adăugă lei 3 pentru porto-postal recomandat.

— **Drepturile Proprietarilor și Creditorilor Ipotecari în raport cu legislația Agrară**, studiu teoretic și practic, urmat de instrucțiunile și formularele necesare pentru încasările titlurilor de rentă, de d-l avocat *Traian Alexandrescu*. Prețul 30 lei.

A apărut în editura Soc. Anon. „Curierul Judiciar” **Delictule de Contrabandă și Reticență Valală**, de d-l *Traian Alexandrescu*, Avocat, Directorul Serviciului Contencios al Băncii Țării Românești. Prețul 10 lei.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provinciile a nu mai aștepta alte invitațiuni, sau sosirea încasatorilor, și a bine voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat postal, direct la administrația ziarului „Curierul Judiciar”, București, Rahovei 5, notând pe cotorul mandatului „pentru abonamentul datorat partida No...”